

**INUIT INNARLUUTILLIT
PISINNAATITAAFFII PILLUGIT
NAALAGAAFFIIT PEQATIGIIT
ISUMAQATIGIISSUTAAT**

– ATUARUMINARSAGAQ

**FN'S KONVENTION OM
RETTIGHEDER FOR
PERSONER MED HANDICAP**

– LETLÆSELIG UDGAVE

Kolofoni

Qulequtaa: Inuit Innarluutillit Pisinnaatitaaffii pil-lugit Naalagaaffiit Peqatigiit Isumaqaatigiissutaat – Atuaruminarsagaq.

Oplag: Siullermik saqqummersinnerani 1000-inngorlugit naqiterneqarput. 2.-nik naqiternera.

ISBN 978-87-970915-0-0

Allaaserisaq Inuit innarluutillit illersuisoqarfianit Tiliuumit saqqummersinneqarpoq, 2020

Allaaserisamik suliarinnittoq: Anna Ida Hallgaard Jonsson

Qallunaat Nunaanni Socialministeriap saqqummersitaa isumassarsiorfigineqarpoq "FN's konvention om rettigheder for personer med handicap – på let dansk"

Nutserisoq: Katrine Lyng Frederiksen

Ilusilersuisoq: ReneDesign ApS

Naqiterisoq: Hobro Lyntryk

Saqqummersitamut tapiisuuvoq NunaFonden

Kolofon

Titel: FN's konvention om rettigheder for personer med handicap – Letlæselig udgave.

2. Oplag: 1000

ISBN 978-87-970915-0-0

Udgivet af Handicaptalsmandsinstitutionen Tilioq, 2020

Tekst bearbejdning: Anna Ida Hallgaard Jonsson
Med inspiration fra Socialministeriets udgivelse "FN's konvention om rettigheder for personer med handicap – på let dansk"

Oversætter: Katrine Lyng Frederiksen

Grafik: ReneDesign ApS

Tryk: Hobro Lyntryk

Udgivet med støtte fra NunaFonden

Qutsavigaagut:

NunaFonden saqqummersitap piviusunngortis-
sinnaanngorneranut

Mette Frandsen Institut for menneskerettighe-
derimeersoq siunnersuineranut ilitsersuineranullu
Kalaallisut ilisimasortarput Carl Christian Olsen

Tak til:

NunaFonden for at muliggøre udgivelsen
Mette Frandsen fra Institut for Menneskerettighe-
der for råd og vejledning
Vores grønlandsk ekspert Carl Christian Olsen

Indhold

Asasakka Atuartussat Kære Læsere	8
Oqaatsit nalunaarsukkat Ordlister	10
FN aamma isumaatigiissutit nassuiaataat Inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiissutip siunertaa	12
Hvad er FN og konventioner Formålet med handicapkonventionen	14

Nalagaaffiit Peqatigiit Inuit Innarlutillit Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqaatigiissutaat

FN's konvention om rettigheder for personer med handicap

1. Isumaqaatigiissutip siunertaa Formålet med konventionen	18
2. Oqaatsit isumaat Ordenes betydning	19
3. Pingaartitat tunngaviusut De grundlæggende værdier	20
4. Kalaallit Nunaata pisussaaffii Hvad Grønland har pligt til at gøre	21
5. Naligiimmik pineqartussaaneq Alle har ret til at blive behandlet lige	23
6. Arnat innarluutillit Kvinder med handicap	24
7. Meeqqat innarluutillit Børn med handicap	24
8. Paasissutissiineq Oplysning	25
9. Pisariillisaaneq Tilgængelighed	26

10. inuunissamut pisinnaatitaaffik Alle har ret til at leve	27
11. Sorsunnermi ajunaarnersuaqarnermilu ikiorneqarnissaq Alle skal hjælpes under krig og katastrofer	28
12. Inatsit tamanut assigiimmik atuuttussaavog Alle er lige for loven	29
13. Eqqartuussivinnut saaffiginnissinnaaneq tamanut atuuppoq Alle skal have adgang til domstolen	31
14. Kiffaanngissuseqarneq inuttullu isumannaatsumik pineqarnissaq Alle har ret til frihed og personlig sikkerhed	32
15. Anniartitsilluni naalliutitsinermut tamat illersugaasussaapput Alle har ret til at blive beskyttet mod tortur	32
16. Nakuusernernut atornerlunneqarnermullu tamat illersugaasussaapput Alle har ret til at blive beskyttet mod vold og misbrug	33
17. Kikkut tamarmik namminiussutertik atorsinnaatitaavaat Alle har ret til at være sig selv	34
18. Sumulluunniit angalasinnaanermut pisinnaatitaaffik Alle har ret til at færdes frit	35
19. Nammineq inuuneqarnissamut inuiaqatigiinnullu akuunissamut pisinnaatitaaffik Alle har ret til at leve et selvstændigt liv og til at være en del af samfundet	36
20. Sumulluunniit orniguffissanut tikilluaqqusaaneq Alle har ret til at kunne komme rundt	37
21. Paasissutissinneqarnissamut pisinnaatitaaffik, isummersinnaatitaallunilu oqarsinnaatitaaneq Alle har ret til at have adgang til information. Og til at sige og mene hvad de vil.	38
22. Nammineq inuuneqarnissamut pisinnaatitaaffik Alle har ret til privatliv	39
23. Ilaqutaqarnissamut angerlarsimaffeqarnissamullu pisinnaatitaaffik Alle har ret til en familie og et hjem	40
24. Kikkut tamarmik ilinniagaqarsinnaatitaapput Alle har ret til en uddannelse	41
25. Kikkut tamarmik peqqissuunissamut pisinnaatitaapput Alle har ret til sundhed	42

26. Nammineersinnaaneq anguniarlugu ikiorneqarnissamik pisinnaatitaaffik Alle har ret til hjælp til at klare sig selv	43
27. Kikkut tamarmik suliffeqarsinnaatitaapput Alle har ret til et arbejde	45
28. Kikkut tamarmik toqqissillutik inuusinnaatitaapput Alle har ret til at leve trygt	46
29. Politikkikkut sunniuteqarnissamut pisinnaatitaaneq Alle har ret til at være med i politik	47
30. Timersorneq, kulturi sunngiffimmilu sammisaqarsinnaatitaaneq Alle har ret til at være med i idræt, kultur- og fritidslivet	48
31. immikkoortoq 31-miit 50-mut Artikel 31 til 50	50

Asasakka Atuartussat

Uannut pingaartuuvoq nunatta inuisa tamarmik pisinnaatitaaffitik nalunngissagaat, apeqqutaatinnagu sorlermut innuttaassuseqarneq, inuttut ilisarnaateqarneq, inooqatigiinni inississimaneq, ilinniagaqarneq, suaassuseq, ukioqqortussuseq, suaassutsikkut sorlernut sammiveqarneq imaluunniit inuttut innarluuteqarneq.

Siornatigut misilittagaqarfinni politiini, eqqartuussivimmi, kommunimi ajoraluartumik ilimagisara ersersippaat nunatsinni innuttaasut ilarpassuisa pisinnaatitaaffitik ilisimangikkaat. Tamatumani pineqarput inuit pisinnaatitaaffiini tunngaviulluinnartut, aammali pinerluttuleriner-mi pisinnaatitaaffiit, ingerlatsinermik atuutsitsinermik inatsisit, atuisartutut pisinnaatitaaffiit, peqqissuunissaq pillugu inatsisit, tassunga ilagitillugit napparsimasunut ikiorsiissutit allarpassuillu. Pisinnaatitaaffinnik ilisimaarinnginneq pissuteqaratarsinnaavoq, imaassimappat uagut nunatsinni oqartussanik qummut isiginninnerput allamiunit annertunerusoq.

2012-imi Inatsisartut atortussangortippaat Inuit Innarluutillit Pisinnaatitaaffii pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit Isumaqatigiissutaat. Tamanna ima paasisassaavoq Kalaallit Nunaata inatsisit isumaqatigiissummut naleqquttunngorlugit nalimmassassagai.

Inuit Innarluutillit pillugit Isumaqatigiissumi siunertarineqarpoq inuit innarluutillit tamarmik inuit pisinnaatitaaffii tamaasa kiffaanngissuseqarfiillu tunngaviusut allatuulli atorsinnaagaat. Isumaqatigiissutip aamma siuarsarlugulu, illersorlugulu qularnaassavaa inuit innarluutillit inuit allat tamaasa naligalugit ataqqinassuseqartuusut.

Naalagaaffiit Isumaqatigiissummik pisinnaatitaaffinnik innuttaasut ilaannut tuttussanik akuersissuteqaraangamik inatsisiliorsinnaasanngillat isumaqatigiissutitut taakkununga akerliusu-nik. Naalagaaffiit taamaattumik imminnut pisussaattarput isumaqatigiissummik malinnin-nissaminnik. Paaseqatigiissutit allat assigalugit pissuseqarput – malinniagassaapput. Nunalli inuisa tamakkuninnaq pisinnatiataaffeqarnertik ilisimanerlugu?

Inatsisilerineq oqaatiginiarneqartarpoq qasunartutut ajornakusoortutullu. Ajornangitsuunngi-larmi, Kalaallisut inatsisilerituutut misigisimavunga suliassaq pingaartorujussuaq inatsisile-rinerup suliassartarigaa, tassa paasiumanartuliornissaq, kikkunnut tamanut paasinartumik. Taamaattumik isumaqatigiissut atuaruminartulariniarsimavarput.

Neriuppunga illit atuartutut Naalagaaffiit Peqatigiit Inuit Innarluutillit Pisinnaatitaaffii pillugit Isu-maqatigiissutaat atuaruminartuliaq ilassilluassagit. Aamma atuarneratigut uanga, illit tamatta-lu pisinnaatitaaffitsinnik paasinnilluassasutit.

Eqqaamajuk innuttaasutut arlalinnik, Inuit Innarluutillit Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiis-utip saniatigut arlalinnik allanik pisinnaatitaaffeqaravit. Atuagassaqarpoq Tiliup nittartagaani: Tilioq.gl-imi.

Atuarluarina.
Inuit innarluutillit illersuisuat,
Christina Johnsen

Kære Læser

Det har stor betydning for mig, at alle borgere i Grønland kender til deres rettigheder, uanset nationalitet, race, social status, uddannelse, køn, alder, seksuel orientering eller handicap.

Min fortid hos både politiet, domstolene og kommunen har desværre bekræftet min formodning om, at mange borgere i Grønland ikke kender deres rettigheder. Det er både de helt grundlæggende menneskerettigheder, men også rettigheder inden for kriminalrettsplejen, forvaltningsretten, forbrugerretten, sundhedsretten, herunder også patientydelse og meget mere. Om den manglende kendskab til rettigheder skyldes, at vi i Grønland er mere autoritetstro end i andre lande, skal jeg ikke kunne sige.

I 2012 vedtog Inatsisartut at tiltræde FN's konvention om rettigheder for personer med handicap. Det betyder, at Grønland skal indrette landets love, så de følger konventionen.

Formålet med handicapkonventionen er, at alle personer med handicap kan nyde alle menneskerettigheder og grundlæggende frihedsrettigheder på lige fod med andre. Konventionen skal også fremme, beskytte og sikre muligheder for personer med handicap med respekt for, at alle mennesker er noget værd.

Når et land har vedtaget en konvention, som giver en gruppe borgere nogle rettigheder, så kan regeringen ikke begynde at lave love, som er imod konventionen. Landene forpligtiger sig derfor til at følge konventionen. Det er lidt ligesom med andre aftaler – de skal overholdes. Men er befolkningen klar over, at de har rettigheder?

Jura omtales ofte som noget der er kedeligt og besværligt. Og det er ikke nemt. Som grønlandsk jurist synes jeg, at en meget vigtig opgave i juraen er at formidle den, så alle kan forstå den. Derfor har vi lavet denne letlæselige udgave af konventionen.

Jeg håber, at du som læser vil tage godt imod vores letlæselige udgave af FN's Handicapkonvention. Og at du ved at læse den, får en større viden om dine, mine og vores rettigheder.

Husk at du som borger har flere rettigheder, end dem der står i handicapkonventionen. Læs mere på Tilioqs hjemmeside: Tilioq.gl.

Rigtig god læsning.
Christina Johnsen,
Handicaptalsmand

Oqaatsit nalunaarsukkat

Oqaatsit ataasiakkaat ilaat assut isumaqatigiisummi atugaasarput. Uani takusinnaavatit qanoq isumaqarnersut:

Pisinnaatitaaffik:

Pisinnaatitaaffiit isumaqarput sumut aalajangersimasumut pisinnaatitaanermik. Oqaaseq pisinnaatitaaffik atornerqartarpoq naalagaaffiup aamma inuit ataasiakkaat nunami nunallit akornanni. Inuit naalagaaffimmi najugallit pisinnaatitaaffeqarput illersuutaasunik naalagaaffimmit inunnilluunnit allanit tassani najugaqartunit eqqunngitsuliorfigitinnissamut.

Pisariillisaaneq:

Sunalunniit pisariillisagaq isumaqarpoq tamanit atulertorneqarsinnaasussaasoq. Sanaartugaq atoriaannaasoq isumaqarpoq assersuutigalugu iserfigilertorneqarsinnaasussaasoq. Nittartaq atulertorneqarsinnaasoq isumaqarpoq assersuutigalugu inuit isiminnik takusinnaanngisaat atuffaassisinnaasoq.

Pisortat oqartussaasui:

Pisortat oqartussasui assersuutigalugu tassaapput kommune, politiit imaluunniit eqqartuusivik.

Immikkoortitsineq:

Innarluuteqarneq tunngavigalugu immikkoortitsineq tassa inuk innarluuteqarnini tunngavigalugu inuiaqatigiinnut ilaasinnaanerminut ilaannakortumik tamakkiisumilluunnit peqataatingitsoorneqartoq.

Kalaallit Nunaat:

Uani allaaserisami Kalaallit Nunaat atornerqartillugu isumaqartinneqartarpoq Nunatsinni pisortat oqartussaasui. Tassani ilaatigut pineqarput Namminersorlutik Oqartussat, kommuunit, eqqartuussiviit, peqqinnissamut isumaginnittoqarfiit.

Ordliste

Nogle ord bliver brugt meget i konventionen. Her kan du se, hvad de betyder:

Rettighed:

Rettigheder betyder, at man har ret til noget bestemt. Man bruger tit ordet rettighed i forhold til, forholdet mellem en stat og de personer der bor i landet. Her har de personer som bor i staten rettigheder, som beskytter dem mod overgreb fra staten og fra andre personer der bor i staten.

Tilgængelighed:

Hvis noget er tilgængeligt, betyder det, at det er let at få adgang til for alle. Hvis en bygning er tilgængelig, betyder det for eksempel, at den er let at komme ind i. Hvis en hjemmeside er tilgængelig, betyder det for eksempel, at den kan læse tekst op, for personer som ikke kan se.

Offentlige myndigheder:

Offentlige myndigheder er for eksempel en kommune, politiet eller domstolen.

Diskrimination:

Diskrimination på grund af handicap er, hvis en person bliver begrænset eller udelukket fra at være med i samfundet på grund af et handicap.

Grønland:

I denne tekst betyder Grønland alle grønlandske offentlige myndigheder. Det er blandt andet kommunerne, domstolen og sundhedsvæsenet.

FN aamma isumaatigiissutit nassuiaataat

Uani inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiissummi pingaarnersiulluni kalaallisut qallunaatullu atuarminarsaalluni allaaserinnittoqarpoq. Inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiissummut nassuiaat aamma isumaqatigiissummi immikkoortut tulleriaallugit atuarneqarsinnaapput.

Naalagaaffiit Peqatigiit FN-imilu isumaqatigiissutit

FN qallunaat oqaasiannit Forenede Nationer-imit naalisaagaavoq, Naalagaaffiit Peqatigiinnik kalaallisut taaguuteqarluni, Kalaallisullu ulluinnarni oqalunnermi aamma FN-imik taagorneqartarluni. Peqatigiiffiuvoq nunanit tamalaat peqataaffigisinnaasaat.

Naalagaaffiit Peqatigiit nunarsuarmi inuit tamarmik pitsaasumik inuuneqarnissamik periarfisinneqarnissaannik suliaqartuuvoq.

Inuit pisinnaatitaaffeqarnerat pillugu isumaqatigiissusiortarneq suliarineqartarpoq.

Naalagaaffiit Peqatigiit isumaqatigiissutaani isumaqatigiissutitut allaqqavoq inuit eqimattaakkaat pisinnaatitaaffeqartut. Naalagaaffiit Peqatigiit iluani aalajangiunneqaqqaartarpoq. Tamatum kingorna nunat namminneq peqataaffiginiarnerlugu aalajangertarput. Nunap suulluunniit isumaqatigiissut malinniarlugu aalajangeruni, tamanna isumaqatigiissutip peqqussutaanik malinninnissamik isumaqarpoq.

Inuit Innarluutillit pillugit Isumaqatigiissutaat Naalagaaffiit Peqatigiinnit isumaqatigiissusiaavoq. Tamannalu isumaqarpoq, inuit innarluutillit pisinnaatitaaffeqartut.

Inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiissutip siunertaa

Naalagaaffiit Peqatigiit inuit innarluutillit pisinnaatitaaffeqarnerannik 2006-imi isumaqatigiissusiorput. Inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiissummik imalunniit isumaqatigiissumik taagorneqarpoq. Inuit Innarluutillit pillugit Isumaqatigiissutaani allassimavoq, inuit innarluutillit allat assigalugit inuunermi sutigut tamatigut naligiimmik pisinnaatitaaffeqassasut.

Kalaallit Nunaanni Inuit Innarluutillit pillugit isumaqatigiissut atuutsinneqassasoq aalajanger-toqarnikuvoq. Tamannalu isumaqarpoq, Kalaallit Nunaata inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiissut maleruassagaa. Inuit Innarluutillit pillugit Isumaqatigiissutaat naapertorlugu Kalaallit Nunaat pisussaaffeqarpoq inuit innarluutillit pisinnaatitaaffiinnik malinnissalluni.

Inuit Innarluutillit pillugit Isumaqatigiissut aallaqqaasiuteqarpoq, 50-inik immikkoortortanut immikkoortitsigaa. Isumaqatigiissutini ilanngutassiaq immikkoortumik taaneqartarpoq, uanilu aamma taama taagorneqarpoq.

Aallaqqaasiummi Inuit Innarluutillit pillugit isumaqatigiissut aalajangiutsinnagu pisinnaatitaaffiit pillugit Naalagaaffiit Peqatigiit aalajangiussaata oqaluttuarineqarput. Aallaqqaasiummi aamma oqaluttuarineqarpoq, sooq Naalagaaffiit Peqatigiit inunnt innarluutilinnut immikkut isumaqatigiissumik pisariaqartitsisoqarneranik nassuiaanertalimmik.

Isumaqatigiissutip siunertaani pingaarnersiukkat immikkoortumi 1-4-imi atuarsinnaavatit. Inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit Kalaallit Nunaata eqqortumik qanoq atuutsitsinissaa uani aamma atuarsinnaavat.

Inuit Innarluutillit pillugit Isumaqatigiissummii pisinnaatitaaffiit ataasiakkaat immikkoortuni 5-imiit 30-imut qanoq aalajangersagaaneri atuarsinnaavatit. Pisinnaatitaaffiit pillugit qanorpiaq Kalaallit Nunaata isumaqatigiissut piviusunngortillugu malinniassaneraa uani aamma atuarsinnaavat.

Inuit Innarluutillit pillugit Isumaqatigiissut nunat assigiinngitsut qanoq suleqatigiissutigisinaaneraat immikkoortoq 30-miit 50-imut atuarneqarsinnaavoq. Tassani aamma FN-imit nunat assigiinngitsut isumaqatigiissummik qanoq atuutsitsinerat nakkutigisarneraat atuarneqarsinnaavoq.

Inuit Innarluutillit pillugit Isumaqatigiissutip imarisaata isumaanik immikkut naatsumik nasuiaasersugaq aamma takuneqarsinnaavoq. Immikkut isumaqatigiissummi taama allassimasoqanngilaq, uagulli qanorpiaq inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiissutip erseqqissaassutiginissaa pingaartikkatsigu taama allaaserinnippugut.

Inuit Innarluutillit pillugit Isumaqatigiissut sumut atorneqarsinnaava?

Isumaqatigiissummi nutaanik pisinnaatitaaffiortoqanngilaq, inuilli tamarluinnarmik pisinnaatitaaffigeriigaat eqqartorneqarlutik. Inuit innarluutillit inuttulli allatut pisinnaatitaaffeqarnissaat pingaartinneqarmat inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiissummik pilersitsisoqarnikuuvoq. Nunarsuarmi inuit innarluutilippassuit immikkoortinneqartarnerat takussaasarmat tamanna pinaveersaarumallugu isumaqatigiissut pilersinneqarpoq.

Nuna sunaluunniit isumaqatigiissummik atuutsitsiniarluni aalajangertoq pinngitsoorani isumaqatigiissummik malinninnissaminik pisussaaffeqarpoq. Tamanna pisussaaffik aamma Kalaallit Nunaata malittussaavaa. Illit ilisarimasalluunniit isumaqatigiissut uniorlugu pineqarpat Kalaallit Nunaat tamatumingga allanngortitsissalluni pisussaaffeqarpoq.

Hvad er FN og konventionerne

Her kan du læse handicapkonventionen skrevet på letforståeligt grønlandsk og dansk. Det mest relevante er taget med. Først kan du læse en forklaring på hvad handicapkonventionen er. Og derefter kan du læse konventionen.

FN og FN-konventioner

FN betyder Forenede Nationer. Det er en forening, hvor alle lande kan være med.

FN arbejder for, at alle mennesker i verden har muligheden for at leve et godt liv.

En af de måder de arbejder på, er ved at lave aftaler om, at mennesker har rettigheder.

En FN konvention er en aftale om, at en gruppe personer har rettigheder. Først skal den vedtages i FN. Derefter kan et land vælge at vedtage den. Hvis et land vedtager en konvention, betyder det, at landet skal gøre, som der står i konventionen.

Handicapkonventionen er en FN konvention. Det betyder, at det er en aftale om, at personer med handicap har rettigheder.

Formålet med handicapkonventionen

I 2006 vedtog FN konventionen om rettigheder for personer med handicap. Her kaldes den handicapkonventionen eller konventionen. Handicapkonventionen siger, at personer med handicap skal have lige muligheder i livet, og at de skal have de samme rettigheder som alle andre mennesker.

Grønland har vedtaget handicapkonventionen. Det betyder, at Grønland skal gøre, som der står i handicapkonventionen. Grønland skal sørge for, at personer med handicap har de rettigheder, som handicapkonventionen siger, de skal have.

Handicapkonventionen består af en indledning og 50 afsnit. I en konvention hedder et afsnit en artikel. Det vil de også hedde her. Indledningen fortæller om de rettigheder som FN vedtog før handicapkonventionen. Indledningen fortæller også, hvorfor FN mener, at der er brug for en konvention, som kun handler om personer med handicap.

I artikel 1-4 kan du læse om det overordnede formål med konventionen. Du kan også læse, hvad Grønland skal gøre, for at sørge for at personer med handicaps rettigheder bliver overholdt.

I artikel 5-30 kan du læse om, de enkelte rettigheder handicapkonventionen fastsætter. Du kan også læse, hvad Grønland helt konkret skal gøre for at sikre, at de bliver til virkelighed.

Artikel 31-50 handler om hvordan landene skal samarbejde om handicapkonventionen. Den handler også, om hvordan FN holder øje med, at landene overholder konventionen.

En gang imellem vil der være små bokse, som forklarer lidt om handicapkonventionen. Det er ikke noget, som er med i konventionen. Det er noget, vi har sat ind for at komme med helt konkrete eksempler på, hvad handicapkonventionen betyder.

Hvad kan handicapkonventionen bruges til?

Det er ikke nye rettigheder, som står i konventionen, det er rettigheder alle mennesker har. Handicapkonventionen er lavet for, at sørge for at personer med handicap har de samme rettigheder som alle andre. Der er mange personer med handicap, som oplever at blive diskrimineret.

Når et land har vedtaget en konvention, skal landet gøre som der står i konventionen. Det betyder, at Grønland skal gøre, som der står i konventionen. Hvis du eller en du kender oplever, at de rettigheder som står i konventionen ikke bliver overholdt, så skal Grønland prøve at ændre på det.

Nalagaaffiit Peqatigiit Inuit Innarlutillit Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissutaat

Isumaqatigiissummut aallaqqaasiut

Naalagaaffiit Peqatigiit aalajangiussaraat inuit tamarmik pisinnaatitaaffeqarnerat aamma inuit tamarmik ataqqinassuseqarnerat pillugu Silarsuarmiunut Nalunaarut.

Nunat Naalagaaffiit Peqatigiinnut ilaasortaasut isumaqatigiissutigaa inuit innarlutillit inuit allat assigalugit pisinnaatitaaffeqartut. Inuit Pisinnaatitaaffii taamaammat aamma inunnut innarlutillinnut atuuttuupput.

Naalagaaffiit aarleqqutigaa inuit innarlutillit amerlasuut inuttut innarluteqartuunertik pillugit immikkoortinneqartarnerat, tamanna kinguneqartarmat inunnut allanut nallersuussinnaasannginermik. Naalagaaffiit aamma aarleqqutigaa inuit innarlutillit inuttut pisinnaatitaaffii mianerineqartanngimmata.

Naalagaaffiit aarleqqutigaa inuit innarlutillit inuttut innarluteqarnertik pillugu immikkoortitaaneq misigisimasaraat.

Inuit innarlutillit amerlasuut pissakilliorlutik inuupput. Pingaartumik arnat aamma meeqqat innarlutillit persuttagaaratarsinnaanermik eqqunngitsuliorfigiteratarsinaanermillu nalaassinnaasarmata. Tamanna naalagaaffiit aarleqqutigaa.

Inuit tamarmik ataqqinassuseqarput. Naalagaaffiit isumaqarput inuit innarlutillit inuiaqatigiinnut annertuumik tunniussaqsinnaasut. Taamaattumik naalagaaffiit isumaqarput qanoq iliuuseqartoqartariaqartoq inuit innarlutillit pisinnaatitaaffii qularnaarniarlugit aamma inuit allat naligalugit inuunermik inuuffiginnissinnaanermik inuit innarlutillit periarfissaqartariaqartut.

Naalagaaffiit qularinngilaat inuit innarlutillit pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiissutip isumannaarsinnaagaa inuit innaarlutillit siunissami inuunermi atukkaminik pitsaanerusumik atugaassaqaalersinneqarsinnaanissaq. Isumaqatigiissut aamma ajornaqutinik pinaveersitsisinaavoq, isumannaarlugu inuit innarlutillit inuttut allatulli inuiaqatigiinni peqataasinnaalernerat.

FN's konvention om rettigheder for personer med handicap

Indledning til konventionen

FN har vedtaget en erklæring om, at alle mennesker har rettigheder, og at alle mennesker er noget værd.

Landene, som er medlemmer af FN, er enige om, at personer med handicap har rettigheder ligesom alle andre mennesker. Menneskerettighederne gælder derfor også for personer med handicap.

Landene er bekymrede over, at personer med handicap stadig møder forhindringer i samfundet, som gør, at de ikke kan være med på lige fod med andre mennesker. Landene er også bekymrede over, at personer med handicaps menneskerettigheder ikke bliver respekteret.

Landene er bekymrede over, at mange personer med handicap oplever at blive diskrimineret på grund af deres handicap.

Mange personer med handicap lever i fattigdom. Specielt kvinder og børn med handicap er i større risiko for at opleve vold og overgreb. Det er landene bekymrede over.

Alle mennesker er noget værd. Landene mener, at personer med handicap kan bidrage med meget til samfundet. Derfor mener landene, at man skal gøre noget for at sikre personer med handicaps rettigheder og for at sørge for, at de får et liv på lige fod med alle andre mennesker.

Landene er sikre på at konventionen om rettigheder for personer med handicap kan være med til, at sørge for at personer med handicap får bedre levevilkår i fremtiden. Konventionen kan også være med til at fjerne forhindringer, og sørge for at personer med handicap kan være med i samfundet på lige fod med alle andre.

Immikkoortoq 1

Isumaqatigiissutip siunertaa

Inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiissutip siunertaraa, inuttut allatulli inuit innarluutillit assigiimmik pisinnaatitaaffeqarnerat qulakkiissallugu, inunnut tamanut inuttut pisinnaatitaaffiit kikkunnut tamanut atuuttuummata.

Inuit innarluutillit allat tamat assigalugit ataqqineqarlutik naligiimmik pineqartussaapput.

Inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiissutip iluani inuit innarluutillit tamarmik, innarluuteqarnertillu pillugu inuiaqatigiinni akimmissaaruteqarsinnaasut assigiimmik pineqarnissaat pillugu isumaqatigiissummi pineqarput.

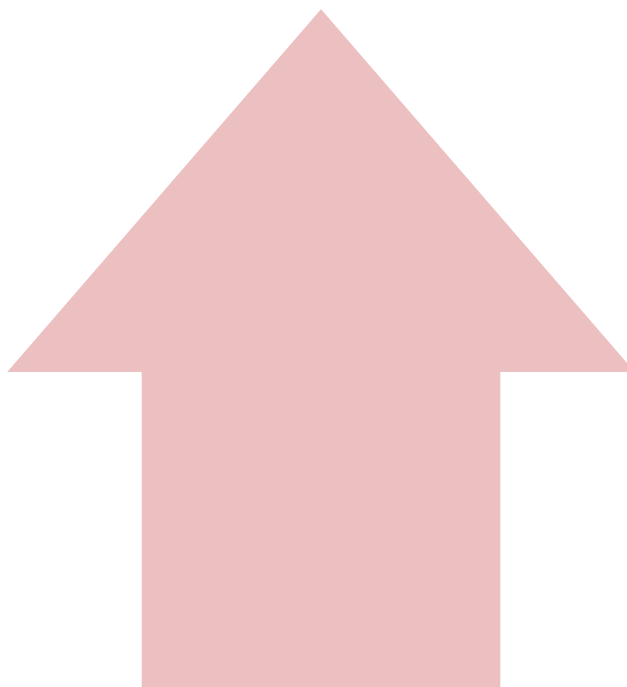
Artikel 1

Formålet med konventionen

Målet med handicapkonventionen er at sikre, at personer med handicap har de samme rettigheder som alle andre. Fordi menneskerettighederne gælder for alle mennesker.

Personer med handicap skal derfor behandles med respekt ligesom alle andre.

Handicapkonventionen omfatter alle personer, der har et handicap, og som på grund af forhindringer i samfundet har svært ved at være med i samfundet ligesom andre.

Immikkoortoq 2

Oqaatsit isumaat

Inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiissummi oqaatsit ilaat uteqqiattumik atornerqarput. Uani oqaatsit qanorlu isumaqarneri atuarsinnaavatit:

Attaveqarneq

Attaveqarneq tassaavoq assigiinngitsutigut attaveqatigiinneq qanorlu paaseqatigiinneq. Oqaatsit atorlugit attaveqatigiinnerusinnaavoq imaluunniit naqitat assigiinngitsut aqutugalugit attaveqarnerusinnaavoq. Assersuutitut qarasaasiaq atorlugu nipituumik atuffatsitsinnerusinnaavoq, imlt. toornerit naqitat atorlugit allannerusinnaalluni. Toornerit naqitat tappiitsut atuarnermikkut oqaaseqatigiinnik atuinermi atorsinnaavaat.

Oqaatsit

Oqaatsit tassaapput nipilimmik oqalunneq imaluunniit ussersorluni oqalunnerit. Oqaatsinik atuineq assigiinngitsutigut pisinnaavoq, soorlu titartakkat assilissalluunniit atorlugit.

Assigiinngisitsineq

Inunnut innarluutilinnut killilersuineq inuiaqatigiinniluunniit akuunissamut akimmisaartitsineq innarluutilinnik assigiinngisitsineruvoq.

Assigiinngisitsinerusinnaavoq, soorlu inuit innarluutillit allatulli pisinnaatitaaffeqarnerat atuutinneqanngippat.

Kalaallit Nunaata Namminersorlutik Oqartussat qulakkeertussaavaa, Inuit innarluutillit inuiaqatigiinni akuutinneqarnissaat. Kikkut tamarmik peqataatinneqarnissaat inuiaqatigiit sulissutiginnippassuk tamanna assigiinngisitsinerussaag.

Artikel 2

Ordenes betydning

Nogle ord er meget brugt i handicapkonventionen. Her kan du læse, hvad nogle af ordene betyder:

Kommunikation

Kommunikation betyder alle de måder, man kan få kontakt og forstå hinanden på. Det kan være sprog og alle former for skrift. Det kan for eksempel være at få noget læst højt af en computer eller at skrive punktskrift. Punktskrift er et skriftsprog, som blinde kan bruge til at læse.

Sprog

Sprog betyder for eksempel talesprog og tegnsprog. Sprog betyder også andre måder at tale sammen på som ved at bruge tegninger eller billeder.

Diskrimination

Diskrimination på grund af handicap er, hvis en person bliver begrænset eller udelukket fra at være med i samfundet på grund af et handicap.

Det er for eksempel diskrimination, hvis personer med handicap ikke har de samme rettigheder som alle andre.

Grønland skal sikre, at alle personer med handicap kan være en del af samfundet. Det er diskrimination, hvis samfundet ikke arbejder for, at alle kan være med.

Immikkoortoq 3

Pingaartitat tunngaviusut

Inuit innarluutillit pisinnaatitaaffisa isumaqatigiissutaani naleqartitat ima tunngaveqarput:

- Inuit tamarmik ataqqinassuseqarput.
- Inuit tamarmik pisinnaatitaapput, inuunertik qanoq inuuffigissanerlugu.
- Inuit tamarmik pisinnaatitaapput, immikkoortinneqaratik inuunissamut.
- Allat naligalugit inuit innarluutillit allatulli pisinnaatitaaffeqarnerat ataqqineqarluni inuiaqatigiit aaqqissuussaassapput.
- Inuit assigiinngisitaartuupput. Inuttut innarluuteqarneq inuit akornanni assigiinngequtit ilagaat. Akuerineqarneq ataqqineqarnerlu inuttullu kinaassuseqarneq kikkut tamarmik pisinnaatitaaffigaat.
- Kikkut tamarmik assigiimmik inuiaqatigiinni akuunissaq pisinnaatitaaffigaat.
- Kikkunnut tamanut atoruminartumik inuiaqatigiinni periarfissiisoqartariqarpoq.
- Arnat angutillu assigiimmik ataqqinassuseqarput naligiisinneqartussaallutillu.
- Meeqqat innarluutillit periarfissaqarlutillu inuttut ilinniarnissamut pikkorinnerulernissamullu ineriartortinneqassapput.

Artikel 3

De grundlæggende værdier

Handicapkonventionen bygger på følgende værdier:

- Alle mennesker er noget værd.
- Alle mennesker har ret til at bestemme over deres eget liv.
- Alle mennesker har ret til at leve uden at blive diskrimineret.
- Samfundet skal indrettes, så personer med handicap kan være med på samme måde som alle andre.
- Mennesker er forskellige. At have et handicap er en af de mange forskelle, der er mellem mennesker. Men alle har ret til at blive accepteret og respekteret for den person, de er.
- Alle har ret til lige muligheder for at deltage i samfundet.
- Samfundet skal være tilgængeligt for alle.
- Kvinder og mænd er lige meget værd og skal være ligestillet
- Børn med handicap skal have mulighed for at udvikle sig som personer og for at lære og blive dygtigere.

Immikkoortoq 4

Kalaallit Nunaata pisussaaffii

Kalaallit Nunaata isumagissavaa inuit innarluutillit inuttut pisinnaatitaaffii kiffaangissuseqarfiilu sutigut tamatigut inuusinnaatitaaneq innarluuteqarnerlu pillugu immikkoortitsinngitsumik suliniuteqassallutik.

Tamanna ilaatigut ima paasineqassaaq:

Kalaallit Nunaata inatsitigut akuersissutigisariaqarpaat qulakkiissallugu inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiisummi pisinnaatitaaffiit atuutsinneqarnissaat sulissutigissallugu.

Kalaallit Nunaata inunnut innarluutilinnut assigiinngisitsinermik kinguneqarsinnaassut inatsisit, maleruagassat ileqqulluunniit allannngortissangai atorunnaarsillugilluunniit.

Kalaallit Nunaata pisussaaffigaa sutigut tamatigut inuit innarluutillit atugaat inuit pisinnaatitaaffii naapertorlugit suliniuteqarfignissallugit .

Kalaallit Nunaata Inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit isumaqatigiisut naapertorlugit, eqqunngitsumik iliorsinnaatitaangillat. Kalaallit Nunaata pisussaaffigaat pisortani suliffeqarfinni paaqqinniittarfinilu inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiisummi peqqussutit eqquutsinneqarnissaat sulissutigissallugu.

Kalaallit Nunaata suliassarivaa inuit tamarfik nunamilu suliniaqatigiiffiit suliffeqarfiillu inuit innarluutillit assigiinngitsumik pineqanginnissaat sulissutigissallugu.

Kalaallit Nunaata isumagisassaannut ilaavoq inuit innarluutillit tamakkiisumik inuiaqatigiinni

nangissaaq...

Artikel 4

Hvad Grønland har pligt til at gøre

Grønland skal sørge for, at personer med handicap kan nyde alle menneskerettigheder og frihedsrettigheder, og at personer med handicap ikke bliver diskrimineret på grund af et handicap.

Det betyder for eksempel, at:

Grønland skal vedtage love der sikrer, at rettighederne i handicapkonventionen bliver overholdt. Og at Grønland skal ændre eller afskaffe love, regler og normer som diskriminerer personer med handicap.

Grønland skal sørge for, at personer med handicaps menneskerettigheder bliver overholdt på alle områder.

Grønland ikke må gøre noget, der er imod det som står i handicapkonventionen. Grønland skal også sørge for, at alle offentlige myndigheder og institutioner overholder det, som står i handicapkonventionen.

Grønland skal arbejde for, at alle personer, organisationer og virksomheder i landet ikke diskriminerer personer med handicap.

Grønland skal sørge for, at der bliver forsket i nye hjælpemidler til personer med handicap, så de kan leve et aktivt liv.

Grønland skal sørge for, at personer med handicap har mulighed for at kende til alle de hjælpemidler, der findes.

Grønland skal sørge for, at oplyse alle der arbejder med personer med handicap om handicapkonventionen, så personalet gør som der står i konventionen.

fortsættes...

inuunissaat anguniarlugu ikiorsiissutaasinnaasut assigiingitsut misissuiffiginissaannik sulissuteqassallutik.

Kalaallit Nunaata qulakkeertussaavaa inuit innarluutillit ikiorsiissutit assigiingitsut suut periarfissaaneraat ilisimasariaqarneraallu atuisunut sulissutigissallugu.

Kalaallit Nunaata isumagisassaraa inunnik innarluutilinnik sulialinnut tamanut inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiissutip imarisai paasititsiniutigissallugit, sulisut isumaqatigiissut naapertorlugu sulinissaat siunertaammat.

Kalaallit Nunaata sapinngisaaq tamaat inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiissut naapertorlugu suliaqarneq piviusunngortittariaqarpaat. Aningaasaqarnikkut, inuttut atukkatiqut kulturimullu tunngasutigut ataatsikkut aaqqiivigineqarsinnaanngillat, taamaattorli Namminersorlutik Oqartussat siuariartuuteqartuaannarnissaq sulissutigisariaqarpaat.

Kalaallit Nunaata inatsisinik maleruagassanillu nutaanik suliaqartillutik inuit innarluutillit inatsisinut qanoq isumaqarnerat naalaartariaqarpaat. Kalaallit Nunaata nunamilu inuit innarluutillit kattuffii aqputigalugit tamakkuninnga suleqatigiiffiginnaavaat.

Kalaallit Nunaata inuit innarluutillit pillugit isumaqatigiissummi allassimasasut saniatigut suli annerusumik iliuuseqarsinnaavoq. Tassa imaappoq, Kalaallit Nunaata inuit innarluutillit annerusumik pitsanngorsaavigineqarnissaat isumaqatigiissummi allaqqasut saniatigut suliniuteqarsinnaavoq.

Grønland skal gøre så meget som muligt for, at rettighederne i handicapkonventionen bliver til virkelighed. De økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder kan ikke virkeliggøres på en gang, men Grønland skal sørge for, at der hele tiden er fremgang.

Når Grønland laver nye love og regler, der handler om personer med handicap, skal personer med handicaps meninger om lovene lyttes til. Det skal Grønland gøre ved at samarbejde med landets handicaporganisationer.

Grønland må gerne gøre mere end det, som står i handicapkonventionen. Det betyder, at Grønland godt må gøre tingene endnu bedre for personer med handicap end det, som konventionen siger.

Immikkoortoq 5

Naligiimmik pineqartussaaneq

Inuit tamarmik naligiipput. Kalaallit Nunaata isumagisussaavaa inuit innarluutillit illersugaanissaat pisinnaatitaaffilu allat naligalugit pineqarnissaat isumagissallugu.

Kalaallit Nunaata isumagisussaavaa inuit innarluutillit immikkoortillugit assigiinngisineqarnissamik pinaveersimatitsinissaq.

Kalaallit Nunaata inuttut allatulli inuit innarluutillit periarfissaqarnissaat suliniutigisussaavaat.

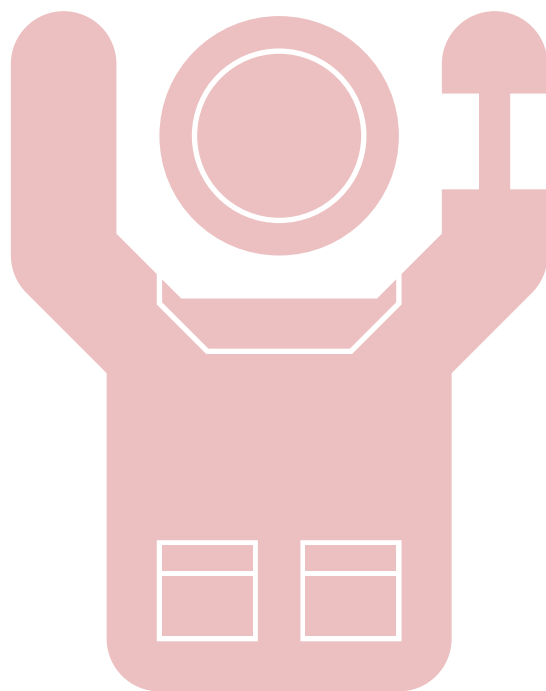
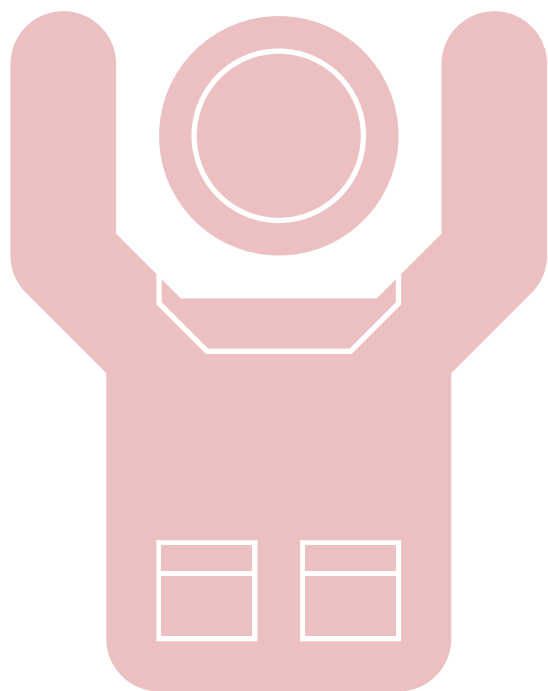
Artikel 5

Alle har ret til at blive behandlet lige

Alle mennesker er lige. Grønland skal sørge for, at personer med handicap får den samme beskyttelse og har de samme rettigheder som alle andre.

Man må ikke diskriminere personer på grund af deres handicap. Det skal Grønland sørge for.

Grønland skal arbejde for, at personer med handicap får de samme muligheder som alle andre.

Immikkoortoq 6

Arnat innarluutillit

Arnat niviarsiaqqallu innarluutillit assigiingitsutigut immikkoortinneqarlutik assigiingisitsineq nalaassinnaasarpaat, angutinit innarluutilinnit annerusumik immikkoortinneqarsinnaasarlutik. Kalaallit Nunaata arnat niviarsiaqqallu inuttut pisinnaatitaaffiik atuutsitsinissaq isumagisussaavaat.

Kalaallit Nunaata pingaartutut isumagisussaavaa arnat innarluutillit immikkoortinneqartarnerat illersussallugu, taakku kiffaangissuseqarlutik nammineerlutik inuuneqarnissaat anguniarlugu.

Immikkoortoq 7

Meeqqat innarluutillit

Kalaallit Nunaata meeqqat innarluutillit pisinnaatitaaffiik atuutsitsinissaq isumagisussaavaa. Meeqqat allat pisinnaatitaaffeqarnerattulli pineqartussaammata.

Meeqqamut pitsaanerususaaq pingaarnerpaajuassaaq.

Meeqqat innarluutillit ulluinnarni inuunerminnut tunngasumik aalajangiisoqartillugu meeqqatut allatulli tusarnaarneqarnissartik pisinnaatitaaffigaat. Kalaallit Nunaata meeqqat isummersinnaatitaanerannut ikiorsiisallutik pisussaaffigaa.

Artikel 6

Kvinder med handicap

Kvinder og piger, der har et handicap, bliver diskrimineret på mange forskellige måder. De kan blive diskrimineret mere end mænd med handicap. Grønland skal derfor sørge for, at kvinder og pigers menneskerettigheder bliver overholdt.

Fordi kvinder med handicap bliver diskrimineret på mange måder, skal Grønland specielt sørge for, at kvinder med handicap kan leve et frit og selvstændigt liv.

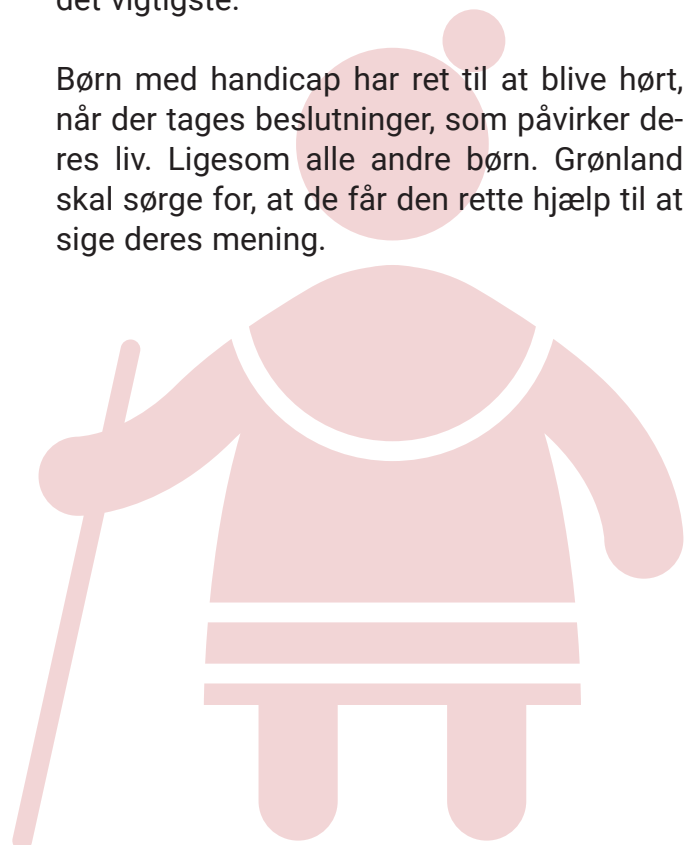
Artikel 7

Børn med handicap

Grønland skal sørge for, at børn med handicaps rettigheder bliver overholdt ligesom alle andre børns rettigheder.

Det, som er bedst for barnet, skal altid være det vigtigste.

Børn med handicap har ret til at blive hørt, når der tages beslutninger, som påvirker deres liv. Ligesom alle andre børn. Grønland skal sørge for, at de får den rette hjælp til at sige deres mening.

Immikkoortoq 8

Paasissutissiineq

Kalaallit Nunaata isumagisussaavaa inuiaqatigiinni kikkunnut tamanut inuit innarluutillit taakkualu inuunerat pillugit annertuumik qaammarsaaqataanissaq sulissutigissallugu. Kalaallit Nunaata inuit innarluutillit immikkoortinneqaratik inuiaqatigiit iluanni akuutinneqarlutik inuunissaat illersortuagasaraa.

Tamanna ilaatigut ima paasineqassaaq:

- Kalaallit Nunaata sulissutigissavaa inuit innarluutillit allatulli inuiaqatigiinni piginnaaneqarlutik tunniussaqaarsinnaanerat tamanut paasititsiniutigissallugu.
- Kalaallit Nunaata pisussaaffigaa inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit paasissutissiisarnissaq sulissutigissallugu. Assersuutigalugu meeqqat ilinniar tinnegartassasut inuit innarluutillit ataqineqartarnissaannik taakkualu pisinnaatitaaffeqarnerannik.
- Kalaallit Nunaata radio, tv aviisillu atorlugit inuit innarluutillit inuit allat naligalugit inuiaqatigiinni innuttaaqataanerisa takussiarineqartarnissaat kaammattuutigi-sariaqarpaa.
- Kalaallit Nunaata inuit innarluutillit pillugit atuarfeqarfiit ilinniarfeqarfiillu tamarmik atuartitaminnut inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit atuartitsissuteqartarnissaa kaammattuutigissagaat.

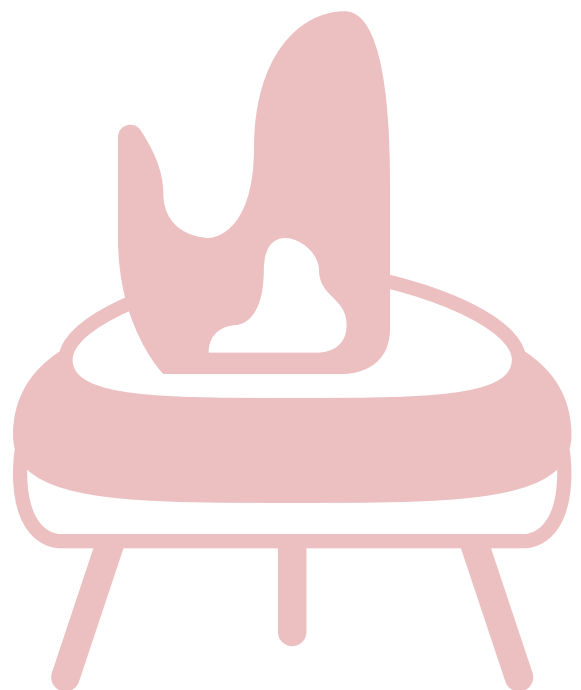
Artikel 8

Oplysning

Grønland skal sørge for, at alle i samfundet får mere viden om personer med handicap og deres liv. Grønland skal modarbejde fordomme om personer med handicap og arbejde for, at alle i samfundet respekterer personer med handicap.

Det betyder for eksempel, at:

- Grønland skal arbejde for, at alle i samfundet forstår, at personer med handicap har mange evner, og at de kan arbejde og bidrage til samfundet.
- Grønland skal oplyse samfundet om de rettigheder, personer med handicap har. For eksempel ved at lære børn at personer med handicap skal respekteres, og at personer med handicap har rettigheder.
- Grønland skal opfordre radio, tv og aviser til at vise, at personer med handicap er en del af samfundet ligesom alle andre.
- Grønland skal sørge for, at alle skoler og uddannelser underviser eleverne om personer med handicap og deres rettigheder.

Immikkoortoq 9

Pisariillisaaneq

Inuit innarluutillit allatulli kiffaanngissuseqarlutik nammineerlutik inuiaqatigiit iluanni peqataannissartik pisinnaatitaaffigaat. Taamaattumik Kalaallit Nunaata inuit innarluutillit atugarisaat pillugit pisariillisaanissaq inuiaqatigiit iluanni piffinni tamani sulissutigisariaqarpaa.

Pisariillisaaneq sumulluunniit tikikkuminarsaannermik aamma isumaqarpoq.

Tamannalu ima isumaqarpoq:

- Kalaallit Nunaata isumagisariaqarpaa, aqqusernit, bussit allallu angallannikkut aqqutit, napparsimmaviit, atuarfiit, timersortarfiit inissiallu allat tikikkuminartuunissaat.
- Kalaallit Nunaata, paasissutissat ajornanngitsumik pissarsiarineqarsinnaanissaat isumagisariaqarpaa.
- Kalaallit Nunaata suliffeqarfiit namminersortut neqerooruteqartarnerat pisariillisaanissamut sunniuteqaqataaffigissallugu suliniartariaqarpoq. Assersuutigalugu neriniartarfiit pisiniarfiillu tikikkuminartuullutillu innarluutilinnut perusuersartarfeqarnissaat piumasaaqaa-taasinnaavoq.
- Kalaallit Nunaata tikikkuminarsaanerit pisariillisaanerillu pillugit ilinniartitsissuteqarsinnaavoq.
- Inissiat tamanut ammasut toornerit atorlugit naqitanik atuaruminartunik paasiuminartunillu allagartalersorneqartarnissaat isumagissallugu.
- Inuit innarluutillit piffinnut tamanut ammasunut ikiorneqarlutillu tapersorsorneqarnissartik pisinnaatitaaffigaat.

Artikel 9

Tilgængelighed

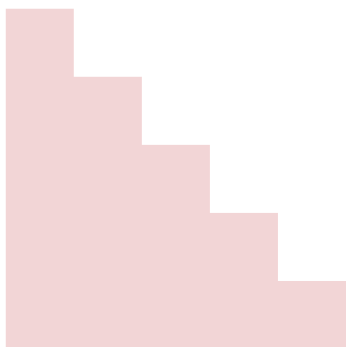
Personer med handicap har ret til et selvstændigt liv og til at deltage i samfundet ligesom alle andre. Derfor skal Grønland arbejde for at gøre hele samfundet mere tilgængeligt for personer med handicap.

Hvis noget er tilgængeligt, betyder det, at det er let at få adgang til.

Det betyder for eksempel:

- At Grønland skal arbejde for, at veje, busser og andre offentlige transportmidler, parker, sygehuse, skoler, sportshaller og andre bygninger er tilgængelige.
- At Grønland skal arbejde for, at information skal være tilgængeligt.
- At Grønland skal arbejde for, at private firmaer gør deres tilbud tilgængelige. Det kan for eksempel betyde, at restauranter og butikker har en rampe og et handicap-toilet.
- At Grønland skal undervise i tilgængelighed.
- At bygninger, som er åbne for alle, har skilte med punktskrift og skilte, der er letlæselige og letforståelige.
- At personer med handicap har ret til hjælp og støtte, så de kan besøge steder, som er åbne for alle.
- At personer med handicap har ret til hjælp og støtte til at få information.
- At ny teknologi bliver gjort tilgængelig for personer med handicap. Grønland skal også arbejde for, at ny teknologi kan fås hurtigt og, at den er så billig som muligt.

- Inuit innarluutillit ikiorneqarnissamut tapersorneqarnissamullu paasissutis-sanik pisinnaatitaaffii nukittorsassallugit.
- Teknikkikkut atortut nutaat inunnut innarluutilinnut atorneqartarnissaat annertusarneqartariaqarpoq. Kalaallit Nunaata teknikikkut atortut nutaat pissarsiarinisaanut sapinngisamillu akikitsuutinnisaannut sulissuteqartariaqarpoq.

Immikkoortoq 10

Inuunissamut pisinnaatitaaffik

Inuit innarluutillit inuttut allatulli inuunermik inuuffiginnissinnaatitaapput.

Tamanna ima paasineqassaaq, inuit innarluutillit inuttut allatulli peqqinnissaqarfimmi kiffartuunneqarlutik ikiorserneqartarnissaat Kalaallit Nunaata suliniuteqarfigissagaa.

Artikel 10

Alle har ret til at leve

Personer med handicap har ret til livet ligesom alle andre.

Det betyder for eksempel, at Grønland skal sørge for, at personer med handicap får den samme behandling i sundhedsvæsenet som alle andre personer.

Immikkoortoq 11

Sorsunnermi ajunaarnersuaqarnermilu ikiorneqarnissaq

Kalaallit Nunaata ajornartorsiorfinni, soorlu sorsuffinni ajunaarnersuaqartillugulu, inuit innarluutillit ikiorlugillu illersortussaavaat.

Artikel 11

Alle skal hjælpes under krig og katastrofer

Grønland skal sørge for, at beskyttede personer med handicap i nødsituationer som krig og naturkatastrofer.

Isumaqatigiissutip isumaa imaappoq:

Uummannap kangerluani 2017-imi juunip qaammataani inuit innarluutillit tassar-suaqarneranut atatillugu ilaasimagaluar-pata, aamma taakku inuttut allatulli ikiorneqarlutillu illersorneqartussaapput.

Kalaallit Nunaata immikkut sillimaffigalugulu eqqumaffigisariaqarpaat inuit innarluutillit ajornartorsiorfinni ikiorsissallugit inuit innarluutillit navianartorsiornissaat annertunerusinnaammat.

Det betyder konventionen:

Hvis der var personer med handicap i Uummannaq fjordene på tidspunktet for tsunamien i juni 2017, havde disse også ret til hjælp og beskyttelse ligesom alle andre.

Grønland skal faktisk være ekstra opmærksomme på personer med handicap i nødsituationer, fordi de ofte er mere udsatte.

Immikkoortoq 12

Inatsit tamanut assigiim- mik atuuttussaavoq

Inuit innarluutillit inuttut allatulli inuunermik inuuffiginissinnaatitaapput, pisussaaffinnik aalajangeeqataanissamut pisinnaatitaaffeqarlutik.

Tamanna isumaqarpoq:

- Inuit innarluutillit pigisaqarnissamut, illunik nalilinnik kingornussisinnanaisamut inuttut allatulli pisinnaatitaaffeqarput.
- Inuit innarluutillit aningaasaatik nammineq qanoq atussanerlugit attartornissamullu inuttut allatulli pisinnaatitaaffeqarput.
- Inuk innarluuteqarnera piinnarlugu aningaasaataanik pigisaanilluunniit arsaartugassaangilaq.

Inuit innarluutillit pingaarutilinnik aalajangiisatillutik tapersorneqarnissamik pisinnaatitaaffeqarput.

Inuit innarluutillit pisariaqartissinnaavaat namminneq sinnerlutik allat aalajangiinisat. Taama pisoqassatillugu inuup innarluutillip pisinnaatitaaffii kissaataalu tamatigut malinneqartassapput. Kalaallit Nunaata taama aaqqissuussineq inunnik innarluutilinnik atornerluinginnissaq siunertarlugu sapinngisamik pinaveersaartissallugu suliniuteqassaaq. Taama aaqqissuussineq pisorta qarfirmmit attuumassuteqanngitsumik nakkutigineqartartussaavoq.

Nangissaaq...

Artikel 12

Alle er lige for loven

Personer med handicap har ret til at bestemme over deres eget liv og til at tage forpligtende beslutninger ligesom alle andre.

Det betyder, at:

- Personer med handicap har ret til at eje og arve ejendom ligesom alle andre.
- Personer med handicap har ret til at bestemme over egne penge og til at låne penge ligesom alle andre.
- Ingen må tage penge eller ejendele fra en person med handicap, fordi personen har et handicap.

Personer med handicap har ret til at få støtte til at tage vigtige beslutninger, hvis de har brug for det.

Personer med handicap kan have brug for, at andre træffer beslutninger på deres vegne. Hvis dette sker, skal personens rettigheder og ønsker altid respekteres. Grønland skal sikre personer med handicap mod misbrug af denne ordning. Ordningen skal foregå så kort tid som muligt. Der skal føres kontrol af denne ordning af en uafhængig myndighed.

Fortsættes...

Isumaqatigiissut ima paasineqassaaq:

Inuup innarluutillip innarluuteqarnini pillugu inuit allat pingaarutilimmik aalajangiisus-sanngortikkunigit tamanna inummut innarluutilimmut nammineersinnaassusiigaanerusinnaavoq. Inuk nammineersinnaassusiaagaasoq inunnit allanit nammineersinnaanngitsutut pingaarutilinnillu aalajangiisinnaanngitsutut naliligaasimasaaq. Inuk nammineersinnaassusiigaa-simasooq assersuunneqarsinnaavoq 18-it inorlugit ukiulittut. Nammineersinnaassusiigaanermi sorpassuit pingaarutillit aalajangeeqataaffiginissaat annaaneqartarput. Assersuutigalugu qinersinerni taasisinnaanatillu qineqqusaarnissamut sassarsinnaanngillat.

Sapinngisamik ajornanngippat, inuit innarluutillit nammineersinnaassusiinaveersaartariaqarput.

Det betyder konventionen:

Hvis en person med handicap har brug for, at andre personer træffer beslutninger for personen, kan personen blive umyndiggjort. Når en person bliver umyndiggjort, er det fordi, andre mener, at personen ikke selv kan beslutte vigtige ting. Når en person bliver umyndiggjort, er det ligesom, hvis personen er under 18 år. Man mister retten til at bestemme over rigtig mange ting. Man kan blandt andet heller ikke afgive sin stemme til et valg eller stille op til valg.

Man skal altid undgå at umyndiggøre personer med handicap, hvis det overhovedet er muligt.

Immikkoortoq 13

Eqqartuussivinnut saaffiginnissinnaaneq tamanut atuuppoq

Inuit innarluutillit allatulli eqqartuussivinnut saaffiginnillutillu tunniussinissamut pisinnaatitaaffeqarput.

Inuit innarluutillit eqqartuussinermi peqataatinneqassagunik ikiorserneqarnissamut pisinnaatitaaffeqarput.

Kalaallit Nunaata eqqartuussivinni sulisunut ilinniartitsinissaq inunnik innarluutilinnik sullissisinnaanermut taakkualu pisariaqartitaannik pisinnaatitaaffiinillu sullissisinnasunik suliniuteqassaaq. Sulisut akornanni politiit inatsisilerituulluunniit ilinniartinneqarsinnaapput.

Artikel 13

Alle skal have adgang til domstolen

Personer med handicap har ret til, at gå til domstolene og lægge en sag an ligesom alle andre.

Personer med handicap har ret til at få hjælp, hvis de skal deltage i en retssag.

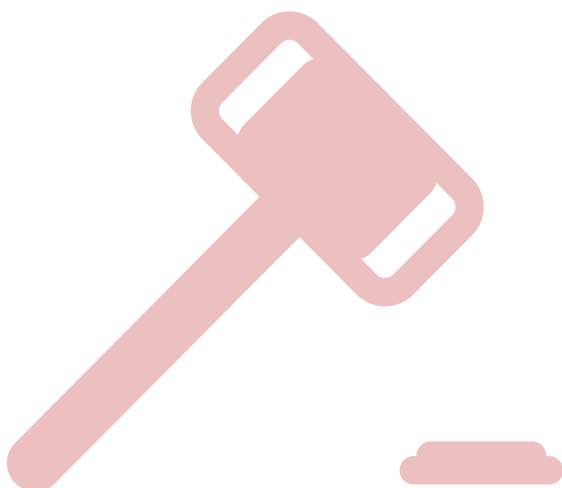
Grønland skal uddanne personale, der arbejder indenfor retssystemet, så personalet forstår personer med handicap, deres behov og deres rettigheder. Personalet kan for eksempel være politibetjente eller advokater.

Isumaqatigiissutip isumaa imaappoq:

Inuk innarluutilik pinerluffigineqarsimappat, imlt. pinerlussimasutut pasineqarpat, taanna allatulli eqqartuussisulersuussinginnermi eqqartuussisulersuussereernermiluunniit ilitserneqarlunilu ikiorneqarnissamut pisinnaatitaaffeqarpoq.

Det betyder konventionen:

Hvis en person med handicap har været udsat for en forbrydelse eller er mistænkt for at have begået en forbrydelse, så har han eller hun ligesom alle andre ret til at få vejledning og hjælp før under og efter en retssag.

Immikkoortoq 14

Kiffaanngissuseqarneq inuttullu isumannaatsu- mik pineqarnissaq

Inuit innarluutillit allatulli kiffaanngissuseqartumik inuttullu isumannaatsumik inooqa-taanissartik pisinnaatitaaffigaat.

Inuit innarluutillit innarluuteqarnertik piin-narlugu kiffaanngissusiiagaasinnaanngillat. Inuk innarluuteqarnera piinnarlugu paarnaarunneqarsinnaanngilaq.

Inuit innarluutillit aatsaat inatsimmik unioq-qutitsisimasutut eqqartuussaasimasut paarnaarunneqarsinnaapput.

Inuk innarluutilik paarnaarunneqarsimappat, inuit pisinnaatitaaffii innarluutillillu pillugit isumaqatigiissut atuutsinneqassapput.

Immikkoortoq 15

Anniartitsilluni naalliutitsi- nermut tamat illersugaa- sussaapput

Inuit kikkulluunniit anniartinneqaqqusaan-gillat. Kinaluunniit pillaatisiaralugu anner-sarneqarlunilu erloqiseqqusaanngilaq.

Kinaluunniit akuersisimanngitsoq nakorsaa-tinik misileraanermut ilaasinnaanngilaq.

Kalaallit Nunaata isumagisassaraa inatsi-siliussallutik maleruagassiussallutillu inuit innarluutillit misileraatinut tamakkununga illersorneqartussanngorlugit.

Artikel 14

Alle har ret til frihed og personlig sikkerhed

Personer med handicap har ret til frihed og personlig sikkerhed på lige fod med alle andre.

Personer med handicap kan ikke få begrænset deres frihed på grund af et handicap. Det betyder, at en person ikke kan blive sat i fængsel, bare fordi personen har et handi-cap.

Personer med handicap kan godt blive sat i fængsel. Men kun hvis personen har overtrådt loven.

Hvis en person med handicap sidder i fængsel, skal menneskerettighederne og denne konvention overholdes.

Artikel 15

Alle har ret til at blive beskyttet mod tortur

Ingen mennesker må udsættes for tortur. In-gen må behandles eller straffes på en måde, som er grusom eller umenneskelig.

Ingen må være med i et medicinsk forsøg uden direkte at have sagt ja til det.

Grønland skal sørge for at vedtage love og regler, som beskytter personer med handi-cap imod disse ting.

Immikkoortoq 16

Nakuusernernerut atornerlunneqarnermullu tamat illersugaasussaapput

Kalaallit Nunaata isumagisassaraa inuit innarluutillit atornerlunneqannginnissaat nakuuserfigineqannginnissaallu angerlarsimaffiminni inuiaqatigiillu ataatsimut aaqqissuussaananerani inatsiliuunneqarlutilu maleruagassanik illersugaanissaat isumagissallugu.

Kalaallit Nunaata pinaveersaartittussavaa inuit innarluutillit atornerlunneqannginnissaat, persuttangaannginnissaallu sulissutigissallugu. Tamanna pisinnaavoq ilaquariit sulisullu ilinniartillugit inuit innarluutillit atornerlunneqarlutik persuttagaasimappata qanoq suleriaaseqartoqarsinnaananeraniqanorlu pisortanut nalunaaruteqartoqarsinnaananeraniq ilitsersussallugit.

Kalaallit Nunaata pisussaaffigivaa inuit innarluutillit inissiisarfinni paqqinnittarfiusuni allanilu isumaginniffinni attuumassuteqanngitsumik nakkutilliisoqarnissaa inuit innarluutillit atornerlunneqarnissamut persuttagaasinnaanannullu pinaveersaartitsissusanik.

Inuit innarluutillit arlaatigut atornerlunneqarlutik persuttagaasimappatalluunniit ikorfatorneqarlutillu ikiorserneqarnissaat Namminersorlutik Oqartussanit isumagineqartussaavoq.

Kalaallit Nunaata arnat niviarsiaqqallu innarluutillit ajoquserneqarnissamut qaninnerusarneri immikkut sillimaffigisariaqarpaa.

Nangissaaq...

Artikel 16

Alle har ret til at blive beskyttet mod vold og misbrug

Grønland skal sørge for, at der er love og regler, som beskytter personer med handicap mod udnyttelse, vold og misbrug i hjemmet og i samfundet.

Grønland skal forebygge udnyttelse, vold og misbrug af personer med handicap. For eksempel ved at uddanne familie og personale i hvordan man kan undgå udnyttelse, misbrug og vold. De skal også lære, hvordan man melder det til myndighederne, hvis en person med handicap er udsat for udnyttelse, vold eller misbrug.

Grønland skal sørge for, at der er en uafhængig myndighed, som holder opsyn med, at personer med handicap ikke bliver udsat for udnyttelse, vold og misbrug på institutioner eller på andre tilbud.

Hvis en person med handicap er blevet udsat for udnyttelse, vold eller misbrug, skal Grønland sørge for, at personen får hjælp og støtte til at komme sig igen.

Kvinder og børn er mere udsatte over for vold og misbrug. Derfor skal Grønland være specielt opmærksomme på dem.

Fortsættes...

Ilisimaviuk...

Sulisut paaqqinnittarfinni pineqaatissinneqarmanginnemik allagartamik tamatigut ilaatigullu meeqqanik atornerluisimanginnermut uppersaammik takutissartussaananerit ilisimaviuk. Kalaallit Nunaata immikkut illuinnartumik inuit innarluutillit inunnut allanut sanilliullutik eqqugaasinnaaneri qaninnerusarmat pinnerlineqannginnissaat eqqumaffigissalugu pisussaaffeqarpoq.

Vidste du, at...

Personalet på handicapinstitutioner skal rent faktisk forevise en straffeattest og nogle gange også en børneattest. Grønland har nemlig pligt til at passe ekstra meget på, at personer med handicap ikke bliver udsat for overgreb, fordi de er mere udsatte end mange andre.

Immikkoortoq 17

Kikkut tamarmik nammi- niussutertik atorsinnaati- taavaat

Inuit tamarmik ataqquisussaavaat inuit innarluutillit timimikkut eqqarsariartaatsimikkullu qanoq namminneq inuunissartik aalajangersinnaallugulu pisinnaatitaaffigimmassuk.

Artikel 17

Alle har ret til at være sig selv

Personer med handicap har ret til selv at bestemme over deres egen krop og sind. Det skal alle mennesker respektere.

Immikkoortoq 18

Sumulluunniit angalasin- naanermut pisinnaatitaaffik

Inuit innarluutillit sumilluunniit kiffaanngisuseqarlutik nikerarnissamut angalasinnaatitaaffeqarput. Allat naligalugit sumilluunniit nunaqarlutillu inuunissartiknamminneqaalajangertussaavaat.

Inuit innarluutillit namminneq nunartik qimallugu allamulluunniit nunamut aallarsinnaatitaapput. Inuit innarluutillit innarluuteqarnerat piinnarlugu nunaannut uteqqunagit pinngitsaalineqarsinnaanngillat.

Inuit innarluutillit passimik allanillu inuttut uppersaatiniq pappiaraqarnissamut pisinnaatitaaffeqarput. Allat naligalugit inuit innarluutillit nunamut sumilluunniit nuussinnaatitaapput tassanilu innuttaassuseqalerlutik. Inuit innarluuteqarnerat piinnarlugu nuna tikitaq itigartitsissuteqarsinnaatitaanngilaq.

Meeqqat innarluutillit inunngornerminni ateqarnissamut innuttaassuseqarnissamullu pisinnaatitaaffeqarput. Meeqqat innarluutillit ajornanngimmat angajoqqaaminni paaqqutarineqarnissaq pisinnaatitaaffigaat.

Artikel 18

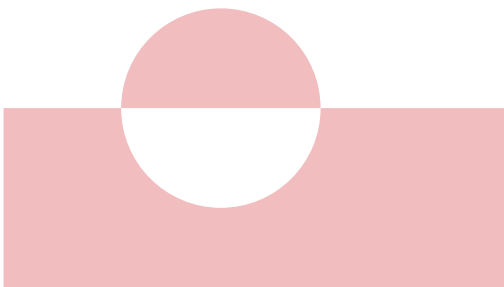
Alle har ret til at færdes frit

Personer med handicap har ret til at færdes frit. De har ret til selv at vælge, hvor de lever og bor på lige fod med andre.

Personer med handicap har ret til at rejse væk fra et land også deres eget land. Man må ikke nægte personer med handicap at rejse tilbage til deres eget land på grund af et handicap.

Personer med handicap har ret til at have et pas og andre identitetspapirer. Personer med handicap har ret til at flytte til et andet land og blive statsborgere der på lige fod med andre. Landet må ikke sige nej, på grund af at personen har et handicap.

Børn med handicap har ret til et navn, når de bliver født. De har også ret til at få statsborgerskab. Børn med handicap har ret til at kende og blive passet af deres forældre, hvis det er muligt.

Immikkoortoq 19

Nammineq inuuneqarnis- samut inuiaqatigiinnullu akuunissamut pisinnaati- taaffik

Kalaallit Nunaata isumagisussaavaa inuit innarluutillit allat naligalugit inuiaqatigiit iluanneq assigiimmik innuttaaqataasutut periarfissaqartitaanerat isumagissallugu.

Tamanna isumaqarpoq:

- Inuit innarluutillit allat naligalugit sumi kikkullu najugaqatigiunanerlugit nammineq aalajangissallugu pisinnaatitaaffigaat.
- Inuit innarluutillit angerlarsimaffimmini ikiorserneqarnissamik ikorfartorneqarnissamillu pisinnaatitaaffeqarput. Aamma inuiaqatigiinni inooqataanissamut ikiorneqarnissamullu pisinnaatitaaffeqarput.
- Kalaallit Nunaata isumagisassaraa allat naligalugit inuit innarluutillit neqeroorfigineqartarnissaat sulissutigissallugu.

Artikel 19

Alle har ret til at leve et selvstændigt liv og til at være en del af samfundet

Personer med handicap har ret til at have de samme muligheder for at leve deres liv og være en del af samfundet som alle andre. Det skal Grønland sørge for.

Det betyder, at:

- Personer med handicap har ret til selv at bestemme, hvem de vil bo sammen med, og hvor de vil bo på lige fod med alle andre.
- Personer med handicap har ret til at få hjælp og støtte i deres hjem. De har også ret til at få hjælp til at være en del af samfundet.
- Grønland skal arbejde for, at personer med handicap kan bruge de samme tilbud, som andre personer kan.

Isumaqatigiissut isumaqarpoq:

Kalaallit Nunaata inuit innarluutillit innarluuteqarnerat piinnarlugu aalajangersinnaanngilaat immikkut ittumi paaqqinnittarfimmi inissiisarfirmiluunniit innarluutillip inissinneqarnissaanik.

Kalaallit Nunaata isumagisussaavaat inuit innarluutillit ilaquuttami illoqarfianneq najugaqarusuppat ikiorsiillutillu ikorfartorneqarnissamik pisariaqartitaanik ikiorsiissallutik.

Det betyder konventionen:

Myndighederne kan ikke bestemme, at personer skal bo på en speciel institution, fordi han eller hun har et handicap. Hvis en person med handicap vil bo i samme by som sin familie, skal myndighederne sørge for, at han eller hun kan få støtte og hjælp til at bo der.

Immikkoortoq 20

Sumulluunniit orniguffiuisinnaasunut tikilluaqqusaaneq

Inuit innarluutillit allat naligalugit sumilluunniit inuiaqatigiit orniguttarfiannut peqataa-nissartik pisinnaatitaaffigaat.

Tamanna isumaqarpoq:

- Kalaallit Nunaata inuit innarluutillit ajornanngitsumik sumulluunniit ornigussinnaanerit isumagissagaat. Inuit innarluutillit namminneq aalajangigassarivaat sumut qanorlu ornigukkusunnerlutik.
- Kalaallit Nunaata inunnut innarluutilinnut ikiortarialinnut suulluunniit ikiorsiissutit inunnilluunniit ikiuisinnaasunik kikkunnit tamanit akilerneqarsinnaasumik akikitsumillu ikiorsiinissamut aqqutissiuissusaq.
- Kalaallit Nunaata, inuit innarluutillit ikiortillu ilinniartinneqarnissaat suut aqqutissat pisariitsut atorneqarsinnaaneri sulissutigissavaa.
- Kalaallit Nunaata suliffeqarfinnut namminersortunut kajumissaaruteqartariaqarpoq, inuit innarluutillit ikiorniarlugit nutaanik ikiorsiissutinik ineriartortitseqataaqqullugit.

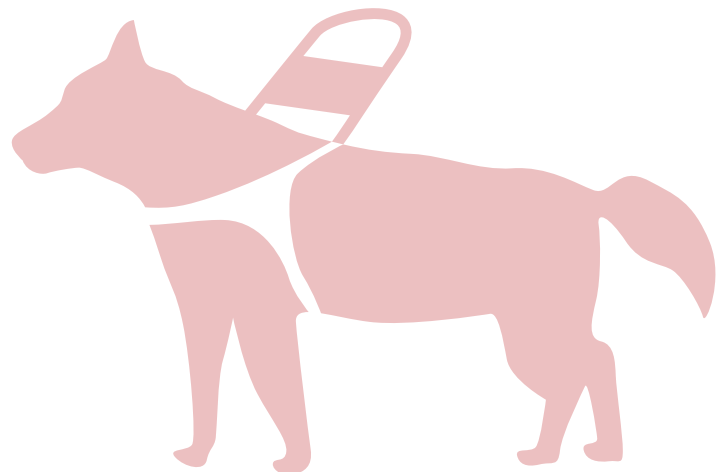
Artikel 20

Alle har ret til at kunne komme rundt

Personer med handicap skal have mulighed for at komme rundt i samfundet ligesom alle andre.

Det betyder, at:

- Grønland skal arbejde for, at det er let for personer med handicap at komme rundt. Personer med handicap skal have mulighed for selv at bestemme, hvordan de kommer rundt, og hvor de skal hen.
- Grønland skal arbejde for at gøre det let for personer at få hjælp til at komme rundt. Enten med hjælpemidler eller personlige hjælpere. Hjælpen skal være billig nok til, at alle har råd til at betale for den.
- Grønland skal arbejde for, at personer med handicap og deres hjælpere bliver undervist i, hvordan de kan komme rundt.
- Grønland skal opfordrer private virksomheder til at udvikle nye og bedre hjælpemidler til personer med handicap.

Immikkoortoq 21

Paasissutissinneqarnis- samut pisinnaatitaaffik isummersinnaatitaallunilu oqarsinnaatitaaneq

Inuit innarluutillit allat naligalugit qanorluunniit isummersorsinnaatitaaffeqlutillu oqarsinnaatitaapput. Paasissutissanillu paasisinnaasaminnik neqeroorfigineqartarnissamut pisinnaatitaaffeqarput.

Tamanna isumaqarpoq:

- Kalaallit Nunaata inuit innarluutillit allat naligalugit paasissutissinneqartarnissaat isumagisussaavaa. Paasissutissat inunnut innarluutilinnut paasiuminartussaapput. Toornerit naqitat ussersorluniluunniit paasissutissat atorlugit.
- Kalaallit Nunaata inuit innarluutillit pisor-tanut saaffiginninneranni toornerit naqitat ussersorluniluunniit saaffiginnissutit ator-neqarsinnaaner-at sulissutigissallugu.
- Kalaallit Nunaata suliffeqarfiit namminersortut, tv, aviisillu aqqutigalugit inuit innarluutillit eqaatsumik paasissutissinneqartarnissaata kajumissaarutigisarnissaa sulissutigissallugu.
- Kalaallit Nunaata ussersorluni attaveqatigiinnerup atornissaata tapersersornissaatalu sulissutigisariaqarpaa.

Artikel 21

Alle har ret til at have adgang til information. Og til at sige og mene hvad de vil

Personer med handicap har ret til at sige og mene, hvad de vil ligesom alle andre. De har også ret til at få information på en måde, så de forstår den.

Det betyder, at:

- Grønland skal sørge for, at personer med handicap får den samme information som alle andre. Informationen skal gives på en måde, så personer med handicap kan forstå den for eksempel gennem punktskrift eller tegnsprog.
- Grønland skal sørge for, at personer med handicap kan bruge tegnsprog, punktskrift eller andet, når de er i kontakt med en offentlig myndighed.
- Grønland skal opfordrer private firmaer, tv, aviser og andre medier til at sørge for, at deres information er tilgængelig for personer med handicap.
- Grønland skal støtte brugen af tegnsprog.

Immikkoortoq 22

Namineq inuuneqarnis- samut pisinnaatitaaffik

Inuit innarluutillit allatulli namminneq inuuneqarsinnaatitaapput. Tamanna isumaqarpoq, inuit innarluutillit ilaqutaannut qanorlu inuunerannut allat akuliuttussaangillat. Inuit innarluutillit allagarsiaat inua akuersiteqqaarnagu ammaqusaangillat.

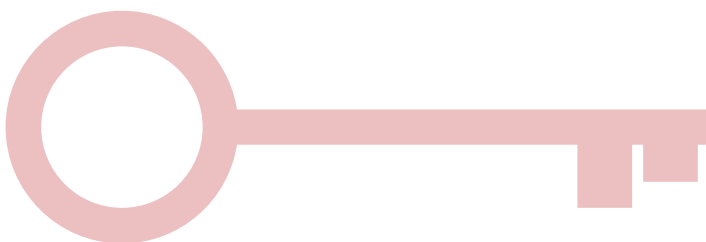
Inuit immikkut pisinnaatitaasut kisimik inuit innarluutillit inuttut paasissutissaataannik takunnissinnaatitaapput. Inuttut paasissutissat tassaasinnaapput inuup normui.

Artikel 22

Alle har ret til privatliv

Personer med handicap har ret til et privatliv ligesom alle andre personer. Det betyder for eksempel, at andre ikke må blande sig i personer med handicaps privatliv og familieliv. Ingen må åbne personer med handicaps breve eller lignende uden at have fået lov først.

Personlige oplysninger om personer med handicap må kun ses af personer, som har ret til at se dem. Personlige oplysninger er for eksempel ens personnummer.

Immikkoortoq 23

Ilaqutaqarnissamut an-gerlarsimaffeqarnissamullu pisinnaatitaaffik

Inuit innarluutillit katissinnaapput, allatulli ilaqutaqarlutik meeraqarsinnaatitaapput. meeraqarlutillu meeraqarsinnaatitaapput.

Tamanna isumaqarpoq:

- Inuit innarluutillit pisinnaatitaaffigaat, namminneq aalajangissallugu meerartaarusunnerlutik, qassinik meeraqarusunnerlutik qaqugulu meerartaarusunnerlutik.
- Inuit innarluutillit akuersiseqqaarnagit naartusinnaajunnaartinneqarsinnaanngillat.
- Angajoqqaat innarluutillit meeqqamik najugaqatiginnaaneranun pisinnaatitaaffeqarput. Meeqqamik perorsarnissaanut ikiortariaqarunik tapersorsorneqarnissamullu pisariaqartitsineq naapertorlugu ikiorneqartussaapput. Tamatigut meeqqamut ajunnginnerusussaq ujartorneqartariaqarpoq.
- Meeqqat innarluutillit allatulli ilaqutaqarnissamut pisinnaatitaaffeqarput. Kalaallit Nunaata tamanna pillugu paasissutissii-sarnissaq sulissutigissavaa, meeqqat innarluuteqarnertik pillugu toqqorterneqannginnissaat, qimanneqannginnissaat innarluuteqartuunertilluunniit pillugu allanut tunniunneqannginnissaat pinaveersaarumallugu.
- Meeqqat innarluutillit angajoqqaamik najugaqatiginissaannut pisinnaatitaaffeqarput. Meeraq angajoqqaaminit avisaartinneqassanngilaq innarluuteqartuunini angajoqqaavisaluunniit innarluuteqarnerat piinnarlugu. Meeqqamut pitsaanerusussaq tamatigut nalilersorneqartassaaq.

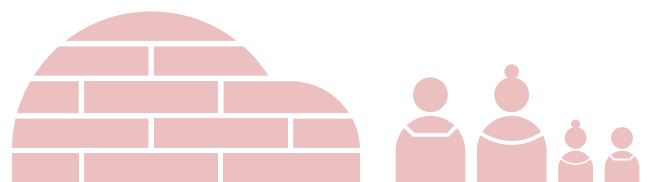
Artikel 23

Alle har ret til en familie og et hjem

Personer med handicap har ret til at blive gift, være en del af en familie og få børn ligesom alle andre.

Det betyder, at:

- Personer med handicap har ret til selv at vælge, om de vil have børn, hvor mange børn de vil have, og hvornår de vil have børn.
- Personer med handicap må ikke blive steriliseret uden at have sagt ja til det.
- Forældre der har et handicap, har ret til at bo sammen med deres børn. De har ret til at få hjælp og støtte til at opdrage deres børn, hvis de har brug for det. Man skal altid gøre, hvad der er bedst for barnet.
- Børn med handicap har ret til familieliv ligesom alle andre. Derfor skal Grønland give information og støtte til familierne, så børn med handicap ikke bliver skjult, forladt eller givet væk på grund af deres handicap.
- Børn med handicap har ret til at bo sammen med deres forældre. Et barn må ikke skilles fra sine forældre, fordi han eller hun har et handicap, eller fordi forældrene har et handicap. Man skal altid gøre, hvad der er bedst for barnet.

Kikkut tamarmik ilin- niagaqarsinnaatitaapput

Inuit innarluutillit ilinniagaqarnissamut pisinnaatitaaffeqarput. Kalaallit Nunaata nunap ilinniagaqarfiini atuarfiit tikikkuminartuunissaat isumagisussaavaa.

Allat naligalugit inuit innarluutillit atuartinneqarnissamut periarfissaqartariaqarput.

Inuit innarluutillit ineriartornissaminnut inuiaqatigiinnilu sumut suliffinnut piukkunnassuseqarnissartik pisinnaatitaaffigaat.

Inuit innarluutillit innarluuteqarnertik pil-lugu ilinniagaqarnissamut mattusimaneqassanngillat.

Meeqqat innarluutillit illoqarfigisaminni allatulli akeqanngitsumik tunngaviumik atuartinneqarnissaq pisinnaatitaaffigaat.

Inuit innarluutillit atuartinneqarnerminnut atatillugu pisariaqartitsigunik tapersorsor-neqarlutillu ikiorserneqarnissamillu pisinnaatitaaffeqarput.

Kalaallit Nunaata tappiitsunik, tappiillutillu tusilartunik atuartitsinermi attaveqaataasinnaasut ilinniartitsup atuartumut pitsaernerpaamik atuartitsisutigisinnaasai ussersornerit, toornerillu naqitat sakkussat ator-sinnaasaat isumagisussaavaa.

Kalaallit Nunaata inuit innarluutillit nunatsinni ilinniartitsisunik atuartinneqarsinnaaner-at isumagisussaavaat.

Inuit innarluutillit allat naligalugit ilisimatusarfinni allanilu inersimasut atuarfiini atuartinneqarsinnaaneq pisinnaatitaaffigaat.

Artikel 24

Alle har ret til en uddannelse

Personer med handicap har ret til at tage en uddannelse. Derfor skal Grønland sørge for, at landets uddannelser er tilgængelige for personer med handicap. Det betyder, at personer med handicap skal have mulighed for at deltage i undervisningen ligesom alle andre.

Personer med handicap har ret til at udvikle sig og finde ud af, hvad de er gode til, så de kan finde en plads i samfundet.

Personer med handicap må ikke udelukkes fra uddannelser på grund af deres handicap. Børn med handicap har ret til gratis grundskoleundervisning, der hvor de bor ligesom alle andre. Personer med handicap har ret til at få støtte og hjælp tilpasset deres behov, så de kan deltage i undervisningen.

Grønland skal arbejde for, at der er undervisning i tegnsprog, punktskrift og andre måder at kommunikerer på. I undervisningen af blinde, døve eller døvblinde personer skal læren kommunikere på den måde, som er bedst for eleven.

Grønland skal sørge for, at landets lærere kan undervise personer med handicap.

Personer med handicap har ret til at deltage i undervisningen på universiteter og andre voksenuddannelser ligesom alle andre.

Ilisimaviuk...

2018-imi misiliutaasumik inuit innarluutillit GUX- imi atuartinneqarsinnaaner-at pilersinneqarmat. GUX-i aqqutigalugu ilin-niarnertuutut atuartut pisariaqartitaat tunngavigalugu ingerlaqqittoqarsinnaavoq. Tassani periarfissaavoq ataasiakkaatut immikkullu ikiortariaqartut atuartinneqarsinnaallutik.

Vidste du, at...

i 2018 blev der oprettet en forsøgsordningen, som hedder GUX-S for personer med handicap. Igennem GUX-S kan man tage en gymnasieuddannelse, der er tilpasset den studerendes behov. Her kan man for eksempel få individuel undervisning eller særlig støtte i undervisningen.

Immikkoortoq 25

Kikkut tamarmik peqqissuunissamut pisinnaatitaapput

Inuit innarluutillit allat naligalugit nakorsamut napparsimavinnut allanullu peqqinnissaqarfiup iluani ikiorserneqarnissamut pisinnaatitaaffeqarput. Inuit innarluutillit innarluuteqarnertik pillugu ikiorserneqarsinnaanngitsutut pineqartussaanngillat.

Inuit innarluutillit pisariaqartitsinertik naapertorlugu peqqinnissaqarfimmit ikiorneqarnissamik pisinnaatitaaffeqarput. Inuit innarluutillit aamma allanik innarluuteqalinninnissamik pinaveersaarutaasinnaasunik peqqinnissaqarfimmit ikiorserneqarnissartik pisinnaatitaaffigaat. Kalaallit Nunaata inuup innarluuteqartup angerlarsimaffianut qanittumi ikiorsiinissaq sulissutigissallugu isumagisassaraa.

Inuit innarluutillit allat naligalugit peqqinnissaqarfimmi sulisunit ataqqineqarlutik ikiorserneqartarnissartik pisinnaatitaaffigaat. Peqqinnissaqarfimmi sulisut sygeplejerskiusinnaapput, angerlarsimaffimmi ikiorit nakorsalluunniit. Kalaallit Nunaata isumagisussaavaa, peqqinnissaqarfinni sulisut inunnik innarluutilinnik suliaqarnissamut ilisimasaqarnissaat pisinnaatitaaffii pisariaqartitaannillu suliniuteqartassallutik.

Inuit innarluutillit namminneq aalajangertartussaavaat peqqinnissaqarfimmit ikiorneqarusunnerlutik.

Inuit innarluutillit nappasimalersinnaanermut sillimateqarnissamut inuunermilu katersanik sillimateqarnissamut innarluuteqarnertik pillugu itigartinneqarsinnaanngillat.

Artikel 25

Alle har ret til sundhed

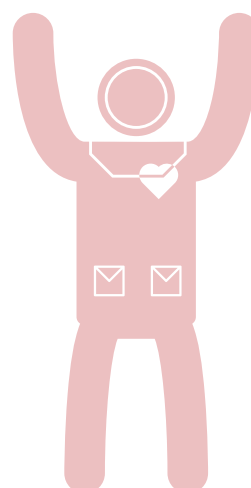
Personer med handicap har ret til at gå til lægen, komme på hospitalet og til andre sundhedsydelser ligesom alle andre. Personer med handicap må ikke blive nægtet behandling på grund af deres handicap.

Personer med handicap har ret til at få de sundhedsydelser, de har behov for på grund af deres handicap. Personer med handicap har også ret til at få sundhedsydelser, som forebygger nye handicap. Grønland skal arbejde for, at sundhedsydelserne gives tæt på personens hjem.

Personer med handicap har ret til at blive behandlet med respekt af de ansatte i sundhedsvæsenet ligesom alle andre. Ansatte i sundhedsvæsenet kan være sygeplejersker, hjemmehjælpere og læger. Grønland skal arbejde for, at ansatte i sundhedsvæsenet har viden om personer med handicaps rettigheder og behov.

Personer med handicap har ret til selv at bestemme, om de vil modtage en sundhedsydelse.

Personer med handicap må ikke nægtes en sygeforsikring eller livsforsikring på grund af deres handicap.

Immikkoortoq 26

Nammineersinnaaneq anguniarlugu ikiorneqar- nissamik pisinnaatitaaffik

Kalaallit Nunaata isumagisussaavaa, inuit innarluutillit nammineerlutik inuunissaat siunertaralugu ikiorneqarlutillu ikorfartorneqartarnissaannik sulissuteqassallutik. Inuit innarluutillit tapersorneqarlutik ikiorneqarnissamillu pisariaqartitsisut inuiaqatigiinni allanik isumalluuteqaratik inuunissaannut aqquissiuunneqarnissartik pisinnaatitaaffigaat. Taanna pisinnaatitaaffik, peqqissutsikut, sammisaqartitsinikkut, ilinniagaqarnikkut inuttullu atukkatigut atuuppoq. Inuit innarluutillit taakku periarfissat immikkut ikiorserneqarnissamut kingusinnerusukkut nammineerlutik ingerlaluallernissaannut pisinnaatitaaffigaat.

Kalaallit Nunaata taamaattumik suliassaraa:

- Inuit innarluutillit sapinngisamik piaartumik misissuiffigisarnissaat sumik pisariaqartitsinersut sunillu piginnaaneqarnersut sulissutigineqartassaaq.
- Inuit innarluutillit allatulli inuiaqatigiinni akuunissamut ikiorserneqarlutillu tapersorneqarnissamik pisinnaatitaapput. Ikorsiineq sapinngisamik inuup innarluutillip angerlarsimaffiata qanittuani pisassaaq. Inuit innarluutillit namminneq aalajangertassavaat ikiorserneqarusunnerlutik.
- Sulisut ikorfartortit allallu inunnik innarluutilinnik suliaqartut sapinngisaaq taamaat qanoq ikiorsiinissamut ilinniartinneqartassapput.
- Inuit innarluutillit sapinngisamik namminer-sinnaanerata anguniarlugu ikiorsiissutit ator-tut assigiinngitsut ineriartortillugillu ilisima-saqarfiginissaat sulissutigineqassaaq.

Nangissaaq...

Artikel 26

Alle har ret til hjælp til at klare sig selv

Grønland skal sørge for, at personer med handicap får hjælp og støtte til at klare sig selv så meget som muligt. Personer med handicap har ret til at få støtte og hjælp til at være med i samfundet og til at leve så uafhængigt af andre mennesker, som det er muligt.

Denne ret gælder sundhed, beskæftigelse, uddannelse og det sociale område. På disse området har personer med handicap ret til at få ekstra hjælp i en periode, så de kan klare sig selv mest muligt bagefter.

Det betyder, at Grønland skal arbejde for:

- At personer med handicap skal have undersøgt og gjort klart, hvad deres behov er, og hvad de er gode til. Det skal ske så tidligt som muligt.
- Personer med handicap har ret til at få støtte og hjælp, så de kan være med i samfundet ligesom alle andre. Denne hjælp skal være så tæt på personens hjem som muligt. Personer med handicap må selv bestemme, om de vil have hjælp.
- At støttepersoner, og andre der arbejder med personer med handicap, bliver uddannet i, hvordan de hjælper på bedst mulig måde.
- At fremme udviklingen og viden om hjælpemidler som gør det lettere for personer med handicap at klare sig selv.

Fortsættes...

Ilisimaviuk...

2018-imi Pissassarfik nunatamakkertu innarluutillit sullissiviat ammarmat. Pissassarfik ilinniagaqarneq aallaavigalugu ilitsersuineramik, siunnersuineramik atuarsartinnermik, peqqissartinnermik eqaarsartinnerqarnermillu inuttut innarluuteqarnerit assigiinngitsut tamarluinnaasa ikiorsiiffiginissaanut neqeroorteqartarpoq. Kommunemi sullissisoq aqutigalugu qinnuteqarnikkut Pissassarfimmu orniguttalernissaq akuersissutigineqartarpoq.

Vidste du, at...

I 2018 åbnede Pissassarfik. Pissassarfik er et landsdækkende handicapcenter. Pissassarfik tilbyder faglig vejledning, rådgivning, undervisning, terapi og træning i forhold til næsten alle former for handicap.

Kommunen skal godkende, at man kommer til Pissassarfik. Det kan man søge om hos sin sagsbehandler.

Immikkoortoq 27

Kikkut tamarmik suliffeqar-sinnaatitaapput

Inuit innarluutillit allatulli suliffeqarnissamut pisinnaatitaaffigaat. Suliffissaqartisiniartarfik inunnut innarluutilinnut tikikkuminartuusaaq. Suliffimmi avatangiisit pitsaasuussapput. Kikkut tamat ajunngitsumik naligiimmillu pineqarnissaannik isumaqarpoq.

Kalaallit Nunaata isumagisussaavaa, inuit innarluutillit innarluuteqarnertik pillugu immikkoortinneqartannginnissaat anguniarlugu sulissuteqarnissaq. Assersuutigalugu atorfininnermi atorfimmilu qaffasissumik inissinneqarnissamut akimmisaarutaassanngilaq inuttut innarluuteqarneq.

Inuit innarluutillit allat naligalugit assigiimmik akissaasersorneqarlutillu suliffimmi atugassarititaasunik pineqarnissartik pisinnaatitaaffigaat. Suliffimmi peqatigiiffinnut ilaasortaanissaq aamma pisinnaatitaaffigaat.

Kalaallit Nunaata, inuit innarluutillit pisortani suliffeqarfinnilu namminersortuni sulilernissaat suliffimmillu paarsiinnarnissaat sulissutigissallugu.

Kalaallit Nunaata inunnik innarluutilinnik sulisoqartitsinissaq suliniutigisusaavaa.

Kalaallit Nunaata qulakkeertussaavaa, inuit innarluutillit taakkununggalu tulluurtunik suliffinnik akisuallaanngippata pilersitsinissaq.

Kalaallit Nunaata inuit innarluutillit suliffeqarfinni namminersortuni sulisinnaanerat suliutigissavaa, suliffeqarfillu namminersortut inunnik innarluutilinnik sulisoqarnermikkut ajunngitsorsiaqarsinnaanerit sulissutigalugu.

Inuit innarluutillit allat naligalugit ilinniagaqarnissamut, ilinniagaqaqqinnissamut suliffinnullu qinnuteqarnissamut ilitsersuunneqarnissartik pisinnaatitaaffigaat. Inuit innarluutillit pinngitsaalillugit sulisinniarneqassanngillat.

Artikel 27

Alle har ret til et arbejde

Personer med handicap har ret til et arbejde ligesom alle andre. Arbejdsmarkedet skal være tilgængeligt for personer med handicap. Arbejdsmiljøet skal være godt. Det betyder, at alle skal behandles med respekt.

Grønland skal sørge for, at personer med handicap ikke bliver diskrimineret på arbejdsmarkedet på grund af deres handicap. Det gælder for eksempel i forhold til ansættelse og forfremmelse.

Personer med handicap har ret til at få den samme løn og arbejde på samme vilkår som alle andre. De har også ret til at være med i en fagforening.

Grønland skal sørge for, at personer med handicap kan komme i arbejde, og at de kan beholde deres arbejde både i offentlige virksomheder og i private virksomheder.

Grønland skal sørge for at ansætte personer med handicap.

Grønland skal sikre, at der er arbejdspladser, som er tilpasset personer med handicaps behov, hvis det ikke er meget dyrt.

Grønland skal arbejde for, at der er arbejdspladser for personer med handicap i private virksomheder. Det kan for eksempel være ved, at virksomhederne får særlige fordele, hvis de ansætter personer med handicap.

Personer med handicap har ret til at få vejledning om uddannelse, efteruddannelse og jobsøgning ligesom alle andre.

Ingen må tvinge personer med handicap til at arbejde.

Immikkoortoq 28

Kikkut tamarmik toqqissillutik inuusinnaatitaapput

Inuit innarluutillit nerisaqarnissamut, atisassaqarnissamut angerlarsimaffeqarnissamullu pisinnaatitaaffeqarput.

Inuit innarluutillit allat naligalugit periarfissaqarput inuunerminnik pitsanngorsaannissamik pisinnaatitaaffeqarput.

Inuit innarluutillit toqqissillutik inuunissartik pisinnaatitaaffigaat. Inuit innarluutillit pissarissaanngitsut ikiorneqarnissamik aamma pisinnaatitaaffeqarput. Kalaallit Nunaata ikiorsiissutinik tapersersuineri atugassanik akiliuteqartussaavoq.

Inuit innarluutillit pisortat inissiaataani aningaasatigut tapiiffiqarsinnaasuni najugaqarnissamut pisinnaatitaaffeqarput.

Inuit innarluutillit allatulli soraarnerussutisqaqlernissamut pisinnaatitaaffeqarput.

Artikel 28

Alle har ret til at leve trygt

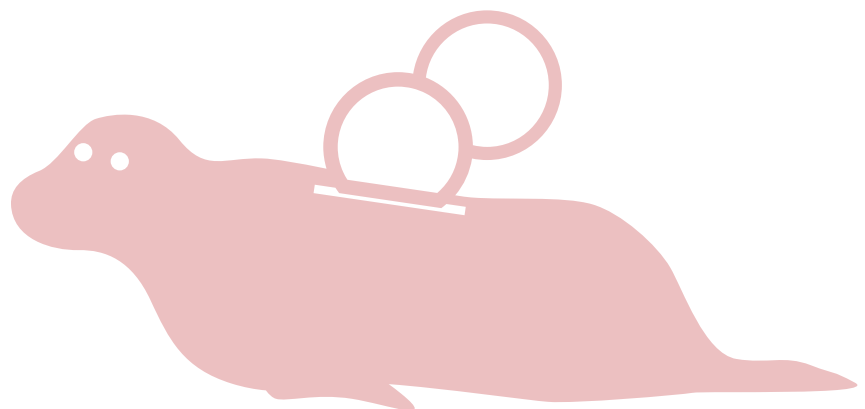
Personer med handicap har ret til mad, tøj og til at have et sted at bo.

Personer med handicap har ret til at få mulighed for at prøve at forbedre deres liv ligesom alle andre. De må ikke blive diskrimineret, når de prøver at forbedre deres liv.

Personer med handicap har ret til at leve trygt. Hvis personer med handicap lever i fattigdom, har de ret til hjælp. Det betyder, at Grønland skal betale for hjælpemidler og for den støtte og pleje, de har brug for.

Personer med handicap har ret til at bo i boliger, der er økonomisk støttet af det offentlige.

Personer med handicap har ret til at få pension som alle andre.

Immikkoortoq 29

Politikkikkut sunniuteqar-nissamut pisinnaatitaaneq

Inuit innarluutillit allatulli politikkimik sam-misaqarnissamut pisinnaatitaaffeqarput. Ta-manna Kalaallit Nunaata isumagisassaraat sulissutigissallugu.

Inuit innarluutillit qinersinerni tamani taasi-sinnaatitaapput. Kalaallit Nunaata isuma-gissavaa, inuit innarluutillit qinersivinnut ornigussinnaanerat sulissutigissallugu. Qi-nersineq pillugu paasiuminartumik paasissu-tissiisoqartassaaq. Inuit innarluutillit nammi-nneq toqqagartik qinersinermi taanissaanut ikiorserneqartussaapput.

Inuit innarluutillit qineqqusaarnerni sassar-sinnaanermut pisinnaatitaaffeqarput. Kalaal-lit Nunaata isumagissavaa, inuit innarluute-qartut qineqqusaarnermi peqataaneranni qinerneqarlutik iserpata allatulli pineqarnis-saat sulissutigissallugu. Inuit innarluutillit qi-nersinermi iserlutik sulinissaannut atortunik politikikkut sulinerminni ikiorserneqarnis-samut pisinnaatitaapput.

Inuit innarluutillit peqatigiiffinni politikikkul-lu partiini sunilluunnit sulinissamut pisinnaa-titaaffeqarput.

Inuit innarluutillit innarluutillit peqatigiiffian-nik nutaanik pilersitsinissaannut, peqatigiif-finnulluunniit pioreersunut suleqataanissa-mut pisinnaatitaaffeqarput.

Inuit innarluutillit peqatigiiffianni sulinermi-ni atukkatigut, piffinni, nunami piffinni assi-giinngitsuni, inuiaqatigiinni nunallu assigiin-gitsut akimorlugit suleqataaffiginissaanut pisinnaatitaaffeqarput.

Artikel 29

Alle har ret til at være med i politik

Personer med handicap har ret til at deltage i det politiske liv ligesom alle andre. Det skal Grønland sørge for.

Personer med handicap har ret til at stemme frit til alle valg. Grønland skal sørge for, at personer med handicap kan komme ind de steder, hvor der stemmes. Der skal være in-formation om valget, som er let at forstå. Per-soner med handicap har ret til at få hjælp til at stemme af en person, som de selv vælger.

Personer med handicap har ret til at stille op til valg. Grønland skal sørge for, at personer med handicap kan deltage på lige vilkår som alle andre, hvis de bliver valgt ind. Det betyder for eksempel, at personer med handicap har ret til hjælpemidler, hvis de har brug for det i deres politiske arbejde.

Personer med handicap har ret til at være med i foreninger og politiske partier.

Personer med handicap har også ret til at starte nye handicapforeninger og melde sig ind i de handicapforeninger, som findes.

Gennem foreningerne har de ret til at arbejde for at forbedre personer med handicaps vilk-år lokalt, regionalt, national og international.

Immikkoortoq 30

Timersorneq, kulturi sunngiffimmilu sammisaqar-sinnaatitaaneq

Inuit innarluutillit allatulli kulturimi pikialaarfinni assigiinngitsuni ilaasinnaapput. Kalaallit Nunaata makku suliniutigissavai:

- Inuit innarluutillit eqqarsaatigalugit atuakat tigoriaannaat neqeroorutigissallugit.
- Tv, filmet isiginnartitsiviit kulturikkullu sammsiat tikikkuminartuussasut.
- Katersugaasivinnut, filmertarfinnut, atuakanik atorniartarfinnut takornariallu ornigartagaannut inuit innarluutillit isersinnaasariaqartut.

Kalaallit Nunaata isumagissavaa, inuit innarluutillit eqqumiitsuliornermi nutaaliorinnaanermut periarfissaqalernissaat. Tamanna inuit innarluutillit inuiaqatigiinnullu iluaqutaanissaa siunertaralugu suliniutaasariaqarpoq.

Kalaallit Nunaata inuit innarluutillit kulturi aqutugalugu oqaatsitigut assigiinngitsunik atuisuusinnaaneri ataqqillugillu tapersersugassarivai. Kalaallit Nunaata ussersorluni attaveqarneq tusilartullu atugaannik tapersersuullunilu ataqqinnittussaavoq. Inuit innarluutillit timersornermut allanullu sunngiffimmi sammisanut peqataanissamut pisinnaatitaaffeqarput.

Kalaallit Nunaata makku suliniutigissavai:

- Inuit innarluuteqartut sunulluunniit timersuutitut nalinginnarnut peqataanissamut periarfissaqarnissaat.
- Inuit innarluuteqartut innarluutilinnut tuluarsakkamik timersornikkut sammisasaqartitsiviusunut allanullu sukisaarsarfissanut periarfissiineq.

Artikel 30

Alle har ret til at være med i idræt, kultur- og fritidslivet

Personer med handicap har ret til at kunne deltage i kulturelle begivenheder og aktiviteter ligesom alle andre. Grønland skal derfor arbejde for:

- At bøger er tilgængelige for personer med handicap.
- At tv, film og teater og andre kulturelle aktiviteter er tilgængelige.
- At personer med handicap kan komme ind i museer, biografer, biblioteker, steder for turister og andre steder, som har kulturel betydning.

Grønland skal sørge for at gøre det muligt for personer med handicap at være kreative og lave kunst. Både for deres egen skyld men også til gavn for hele samfundet.

Grønland skal anerkende og støtte de særlige kulture og sprog, personer med handicap kan være en del af. Det betyder, at Grønland blandt andet skal støtte og anerkende tegnsprog og døvekultur. Personer med handicap har ret til at kunne dyrke idræt og være med i andre fritidsaktiviteter.

Det betyder, at Grønland skal arbejde for:

- At personer med handicap har mulighed for at være med i almindelige idrætsaktiviteter på alle niveauer.
- At personer med handicap har mulighed for at starte og være med i idrætsaktiviteter og andre fritidstilbud, som er lavet specielt til personer med handicap.

- Inuit innarluuteqartut sunngiffimmi pif-finnut assigiinngitsunut ilaasinnaasut, timersortarfinnut sissanut arsaattarfinnulu periarfissaqartariaqarput.
- Meeqqat innarluutillit allat meeqqat assigalugit pinnguarlutik, timersorlutik, sunngiffimmilu sammisaqarsinnaanerat immikkut taakkununnga pingaaruteqaqimmat suliniutaajuarnissaa anguniar-neqartariaqarpoq.
- At personer med handicap kan komme ind i fritidsområder, for eksempel sports-haller, strande og fodboldbaner.
- Det er specielt vigtigt, at børn med handicap kan komme ind, lege og være med i idræts- og fritidsaktiviteter ligesom alle andre børn.

immikkoortoq 31-miit 50-mut

Nunat suleqatigiinneri

Kalaallit Nunaata isumaqatigiissutip siu-nertaata atuutsinneqarnera eqqortinneqar-nersoq pillugu nunanik allanik suleqate-qartassaaq. Nunani allani kattuffiit aamma suleqatigineqartassapput. Ajornanngippat inuit innarluutillit kattuffii suleqatigineqar-tassapput.

Isumaqatigiissutip eqquutsinneqarnerata misissuiffigineqarnera

Isumaqatigiissut malillugu inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii eqquutsinneqarnerasut Kalaallit Nunaata nakkutigissallugit pisus-saaffigaa. Kalaallit Nunaat kattuffinnik peqa-tigiiffinnilluunniit nakkutilliisussanik Isuma-qatigiissut malinneqarnerasq qulakkeeru-mallugu pilersitsisussaavoq.

Nunani assigiinngitsuni peqatigiiffiit kattuffiil-lu aamma isumaqatigiissutip atuutsinneqar-nera nakkutigissallugu pisussaaffeqarput. Isumaqatigiissutip eqquutsinneqarnerata inunnit innarluutilinnit immikkut peqataaffi-gineqartarnissaa aamma pingaaruteqarpoq.

Inuit Innarluutillit Pisinnaatitaaffii pillugit Ataatsimiititaliaq

Inuit innarluutillit pisinnaatitaaffii pillugit immikkut ittumik ataatsimiititaliaqarpoq. Nunat assigiinngitsut isumaqatigiissummik atuutsitsiniarlutik akuersissuteqarsimasut maleruagassat malillugit ingerlatsinersut inun-nik eqimattaakkaanik nakkutilliisoqarput.

Nunat assigiinngitsut ataatsimiititaliami ilaasortaasartussaapput. Ataatsimiititaliami inuit innarluutillit aamma ilaasortaasartus-saapput.

Ukiut sisamakkaartumik nalunaarusiamik nunat tamarmik ataatsimiititaliamut nas-sitsisartussaapput. Nalunaarusiami nunat assigiinngitsut inuit innarluutillit pisinnaati-taaffiini isumaqatigiissut qanoq suleriuse-qarfiginerlugu sumullu suliaq killinnersoq nalunaarusiarisartussaavaat.

Artikel 31 til 50

Samarbejde mellem lande

Grønland skal samarbejde med andre lande for at sørge for, at formålet med konventio-nen bliver til virkelighed.

Grønland skal også samarbejde med orga-nisationer i andre lande. De skal sørge for at samarbejde med handicaporganisationer, hvis det er muligt.

Kontrol med konventionens overholdelse

Grønland skal sørge for, at personer med handicap har de rettigheder, som der står i konventionen. Grønland skal derfor sørge for, at der er en organisation eller en gruppe, som holder øje med, om konventionen bliver gennemført.

Foreninger og organisationer i landet skal også være med til, at holde øje med, om kon-ventionen bliver gennemført. Det er specielt vigtigt, at personer med handicap er med til, at holde øje med, om konventionen bliver gennemført.

Komiteen for rettigheder for personer med handicap

Der er en særlig komité for rettigheder for personer med handicap. Det er en gruppe af mennesker, som skal holde øje med, at konventionen bliver overholdt i alle de lande, hvor konventionen er vedtaget.

Komiteen skal have medlemmer fra flere for-skellige lande. Der skal være personer med handicap med i komiteen.

Hvert fjerde år skal alle lande sende en rap-port til komiteen. I rapporten skal landene forklare, hvordan de arbejder for at gennem-føre handicapkonventionen, og hvor langt de er kommet med arbejdet.

Komiteen skal læse alle rapporter og give gode råd til landene om, hvordan de kan komme længere med deres arbejde for at gennemføre handicapkonventionen.

Ataatsimiititaliap nalunaarusiat tamaasa misissuiffigereerunigit nunat assigiinngitsut qanoq inuit innarluutillit pillugit pisinnaati-taaffiisa isumaqatigiissutaat naapertorlugu suleriaaseqarsinnaanerannik siunnersuute-qartassapput.

Isumaqatigiissut kikkunnit tamanit paasine-qarlunilu atuarneqarsinnaasariaqarpoq

Inuit Innarluutillit Pisinnaatitaaffii pillugit Isumaqatigiissummut tunngasunik paasis-sutissanik tigoraaannarnik peqartariaqarpoq. Paasissutissat atuaruminartuullutillu tappiit-sunut tulluarsagaassapput.

Konventionen skal kunne læses og forstås af alle

Der skal findes tilgængelige udgaver af handicapkonventionen. Det kan være en letlæselig udgave eller en udgave i blindskrift.

ISBN 978-87-970915-0-0